

start **Putovanja**

mjesečnik za turizam i zaštitu okoliša

www.bhputovanja.com

BESPLATNO

Planine već pune skijaša

Sanja
Kaljužny,
promotor
zimске
turističke
ponude BiH

Čapljina, centar koji
objedinjava istoriju

National
Geographic
uvrstio
Sarajevo među
20 destinacija za 2014.

Zahor,
fojnička planina
koja još uvijek
budi maštu

Zima nije samo snijeg

Nedostaju dodatni sadržaji kakvi su festivali, kazina, nešto što će gosta dodatno zabaviti, mimo snijega, prirode i velnesa ● Strani turisti se žale na ogromne porcije hrane jer kod nas su restorani navikli da pripremaju ogromne porcije

Koliko turista dolazi u BiH tokom zimske turističke sezone?

- To varira od godine do godine, ali Fortuna dovede između 5.000 i 10.000 ljudi godišnje, a to rade i druge agencije i konačan broj je sigurno znatno veći. Te cjelokupne statistike imaju turističke zajednice.

Odakle zimi dolaze turisti, gdje najčešće dolaze, koliko ostaju?

- Najviše ih dolazi iz europskih, ali dosta ih je i iz azijskih zemalja, prvenstveno iz Japana, onda ima dosta Kuvajćana, ali sve to su u stvari grupe iz Azije koje dolaze na duži period u Evropu i onda u okviru tih tura dolaze i u BiH, na dvije ili tri noći.

Šta je to što ih motiviše da dođu u BiH, šta ih privlači?

- Najviše ih interesira miks istočnjačke i zapadnjačke kulture, koji je ovdje veoma prisutan, gostoprimstvo naših ljudi, kuhinja...

TO JE TO

Imate li podataka o tome koliko zimski turista u BiH potroši, a koliko bi možda mogao?

- Veliki broj gostiju tokom zime u BiH dođe uglavnom na jednodnevni izlet, sa obale iz Hrvatske, tada troše za hranu, za neki suvenirčić i to je to. Ne znam da li ovdje možemo govoriti o velikim zaradama, pogotovo zimi, ali svuda je manji promet u zimskom periodu.

A primjedbe, kada ih ima, na šta se odnose?

- Istina, oni se kratko zadržavaju da bi mogli govoriti o lošim utiscima ili problemima koji su ovdje i te kako prisutni. Recimo, već duže se vrijeme turisti žale na ogromne porcije hrane jer kod nas su restorani navikli da pripremaju ogromne porcije. Ali putevi su loši, pogotovo zimi, veliki problem je aerodrom u Sarajevu, koji nema kapacitet da primi veliki

broj putnika, a problem i to ozbiljan je i to što se letovi zimi često otkazuju zbog magle i sličnih meteoroloških problema. To bi se moglo riješiti tako da, recimo, mostarski aerodrom bude alternativa jer ovako niko ne može računati sa sigurnim dolaskom. I mi, kada prodajemo avionske karte, uvijek upozoravamo turiste da možda neće moći sletjeti.

Gosti koje dovodite u BiH dolaze uglavnom u okviru većih tura drugih agencija. Čime se Fortuna nametnula kao pouzdan partner?

- Mi zaista jesmo vodeća agencija u BiH za incoming, većina drugih domaćih agencija naše ljudi vodi u turizmu u inostranstvo. Mi sarađujemo sa mnogima u Hrvatskoj, Sloveniji i drugim evropskim zemljama na način da nudimo kompletnu uslugu - transport, ručak, spavanje, vodiče... u zemlji. To radimo više od 25 godina i stekli smo povjerenje naših partnera van BiH. Mislim da sve

počiva na radu našeg direktora i njegovoj viziji. Naime, on je u ovom poslu više od 30 godina i mnogo je sarađivao da ljudima u cijeloj bivšoj Jugoslaviji, ali i šire, pa sada na cijelom tom području imamo svoje ljude i svi mnogo radimo, posjećujemo sajmove, pogotovo zimi, nas tridesetak obilazi skoro sve sajmove za koje znamo, raspoređujemo se prema poznavanju jezika. Mislim da smo postali prepoznati i u regiji i šire.

A šta je to čime ste BiH nametnuli kao sastavni dio tih velikih međunarodnih turističkih tura?

- BiH je kao zemlja veoma interesantna strancima, prvenstveno od posljednjeg rata, ali i prije toga. BiH je prije svega mješavina raznih kultura, ima dobru hranu, prirodne ljepote, gostoprimljive ljude... mnogo toga. Ali to treba dobro prezentira-

Ko bi trebao preuzeti inicijativu za rješavanje svih tih nedostataka koje ste pobrojali, od aerodroma i puteva koji su javno dobro, do sadržaja u hotelima koji su privatno vlasništvo?

- Odgovornost snosimo svi pomalo, od hotela i države, preko turističke zajednice svih nivoa, ali treba graditi osjećaj i smisao za to u kompletnom društvu i početi razumijevati da smo mi gostoljubiva zemlja i da sve što radimo, radimo između ostalog da se gost u našoj zemlji osjeća ugodno, od čistoće i reda u javnom prostoru, preko zakona, do cesta i aerodroma. Cijela struktura, kroz privatne i kroz državne kanale, treba funkcionirati.

Koliko turističkim radnicima pomažu priznanja kao što je nedavno bilo proglašenje Sarajeva gradom koji se mora vidjeti?

- Sve to jako pomaže, ali nakon ta-

ČUJE SE

Kako uopšte dopirete do stranog turista, osim saradnje sa stranim turističkim agencijama?

- Trenutno, recimo, pripremamo dvije nove web-stranice, idemo na skoro sve sajmove za koje znamo, imamo pet poslovnica i koristimo društvene mreže poput *facebooka*, a imamo i dobru suradnju sa drugim agencijama. Ali i ljudi čuju jedni od drugih, agencije takođe razmjenjuju informacije, pa se tako čuje i za nas.

ti, pa mi stalno pravimo brošure na temu BiH, svake godine izdamo barem jednu novu. Sada smo završili planine u BiH, pokazali smo ponudu i to ne samo skijanje i zimsku, nego planine i tokom ljeta.

I? Kakva je ta ponuda, kakvi su potencijali BiH kada je u pitanju zimska turistička sezona?

- Posjetili smo olimpijske planine, Vlašić, Kupres... A tu se posljednjih godina izgradilo mnogo smještajnih kapaciteta, imamo ski-liftove, sad već imamo planina na kojima je moguće proizvesti umjetni snijeg, što je rješenje u sezonama kada nema snijega. Ali nedostaju dodatni sadržaji koji bi turistu duže zadržali i motivirali ga da potroši malo više novca. To su festivali, kazina, nešto što će gosta dodatno zabaviti mimo snijega, prirode i velnesa, koje sada nude skoro svi hoteli i što postaje nešto što je pod moranje. Dakle, trebaju neki drugi sadržaji i zabave da privuku goste, ali je potrebna i bolja uvezanost tih turističkih destinacija sa gradovima, bolje putne komunikacije i avionima i cestovne. Na tome treba posebno raditi.

kvih priznanja treba uslijediti promocija iz same BiH, od naših turističkih zajednica. Evo, mi, recimo, radimo brošure svake godine, to nosimo na sajmove i promoviramo ponudu, ali to trebaju raditi turističke zajednice. A oni imaju neke prospekte od prije deset godina, bez novih informacija i novih sadržaja, pogotovo ovih najnovijih kao što je to sa Sarajevom ili, recimo, promocija Sarajevo Film Festivala koji može privući mnogo više turista nego sada... Dakle, nedostaje promocije.

A koliko same turističke agencije mogu ulagati, koliko imaju novca, prostora u svojim aktivnostima...?

- Nema u BiH mnogo agencija koje se bave dovođenjem stranih turista kao prioritetnim aktivnostima, a nama je *incoming* 90 posto posla. Mi smo se posvetili tome i zato su nam i važne te brošure, koje nisu nimalo jeftine. Druge agencije imaju jednu ili dvije brošure sa ciljem da prodaju neke svoje konkretne programe, a mi pravimo i neke s općim informacijama, kao što je udaljenost od većih centara, ponuda restorana, kina, prevoz... ●

VLADA FEDERACIJE PRIHVATILA MILIONI ZA ŠUME

Vlada Federacije BiH podržala je inicijativu da budu osigurana grant sredstva iz Globalnog fonda za okoliš Svjetske banke, za realizaciju projekta održivog upravljanja šumama i krajolikom u iznosu od 2.788.000 dolara.

Federalno ministarstvo finansija će Vladi FBiH podnijeti izvještaj o pregovorima, kao i tekst usaglašenog ugovora o grantu sa Svjetskom bankom, a zaključke će dostaviti i Ministarstvu finansija i trezora BiH radi provođenja daljne procedure.

SRBIJANSKI TURIZAM

MI SPAVAMO NAJVIŠE

Srbiju je u prvih 10 mjeseci 2013. posjetilo ukupno 1.904.116 turista, što je za četiri odsto više nego u istom periodu prošle godine, objavila je Turistička organizacija Srbije.

U tom periodu registrovano je 788.008 stranih turista koji su ostvarili ukupno 1.696.934 noćenja, najviše turisti iz BiH - 134.863 noćenja. Slijede turisti iz Crne Gore, Rusije, Slovenije, Njemačke, Italije.

AERODROM SARAJEVO

PUTNIKA SVE VIŠE

Međunarodni aerodrom Sarajevo i dalje bilježi rast prometa i u novembru ove godine ugostio je 44.446 putnika, 15 posto više u odnosu na isti period prošle godine.

Za jedanaest mjeseci ove godine na Aerodromu je registriran prijevoz 628.878 putnika, dok je ukupan broj aviooperacija iznosio 5.160.

TURISTIČKE STATISTIKE

SEPTEMBARSKI PROSJEK

Bosnu i Hercegovinu je u septembru ove godine posjetilo 92.211 gostiju, što je 2,6 posto manje u odnosu na august, a 11,9 posto više u odnosu na septembar 2012. godine.

Po podacima Agencije za statistiku BiH, turisti su ostvarili 192.777 noćenja, od čega 63,7 posto otpada na strance. Od stranih turista u septembru ove godine najviše noćenja ostvarili su turisti iz Poljske, Srbije, Hrvatske, Turske...

ČAPLJINA, CENTAR KOJI OBJEDINJAVA ISTORIJU, PRIRODU, LJUDE I POTENCIJALE

Čarolija u kojoj su se pronašli i filmaši

Počitelj

Čapljina

Počitelj, Trebižat, Kravica, Hutovo blato, Mogorjelo... tek je dio onog što putnik namjernik može vidjeti oko Čapljine, a što su već koristili Danis Tanović, Emir Kusturica, Murat Alijev...

Na mjestu gdje se rijeke Trebižat, Bregava i Krupa spajaju sa Neretvom smjestila se Čapljina - grad vode, sunca, kamena i cvijeća. Kao i ptice koje lete nad njom, tako i ljudi od davnina prolaze i dolaze diveći se njezinim ljepotama, uživajući u njezinim blagodatima.

Opština se rasprostire na 256 kvadratnih kilometara kraške površine, a naseljava je nešto više od 28.000 stanovnika. Ovo je područje niskih brda, koja se postupno spuštaju prema moru i ukrašava ih mediteranska vegetacija.

TRINAEST TORNJEVA

Zahvaljujući svom geostrateškom položaju oduvijek je bila epicentar cestovnog, riječnog i željezničkog prometa.

U julu 2014. godine planiran je završetak radova na koridoru Vc koji će Čapljinu spojiti sa autoputom u Hrvatskoj, što će nesumnjivo ojačati turistički kapacitet opštine koja već sada bilježi više od 15.000 noćenja godišnje.

Prirodne ljepote Čapljine prepoznale su filmadžije i to ne samo domaći reditelji.

Tako je na ovom području oskarovac **Danis Tanović** snimao dijelove filma *Cirkus Columbia*, **Emir Kusturica** sekvence filma

Na mliječnom putu, a turski režiser **Murat Alijev** snimao dijelove serije *Turski tranzit*. Treba svakako spomenuti da je Čapljina dala i nekoliko poznatih glumaca i režisera, među kojima su **Zdenko Jelčić**, **Branimir Vidić**, **Flika**, **Matija Prskalo**, **Dejan Aćić**

Hutovo Blato

mović, **Matko Raguž**, **Bobo Jelčić**, **Niko Pavlović**...

I dok se tek očekuje afirmacija Čapljine kao filmske destinacije, ova opština odavno ima nekoliko prirodno-istorijskih top turističkih lokaliteta.

Počitelj svakako spada među najljepše kultur-

no-istorijske cjeline u Hercegovini. Nalazi se na živopisnoj obali Neretve i mješavina je orijentalne gradnje sa mediteranskim prizvukom. O tome svjedoči kulturno - blago Šišman Ibrahim-pašina džamija, Sahat kula, medresa, hamam, han, kuća Gavrankapetanovića.

Počitelj je 2003. godine bio proglašen nacionalnim spomenikom BiH, a 2007. je podnesena kandidatura za svjetsku baštinu UNESCO-a. Obnova i sanacija gradskih zidina pretvara Počitelj u nezaobilazno turističko odredište. Ljetne kulturne manifestacije *Likovna kolonija* i *Počiteljsko ljeto* dodatno daju život ovom gradu, u koji rado svraćaju i borave poznati estradni i kulturni djelatnici.

Jedno od najljepših zdanja kasnoantičke arhitekture na području Hercegovine je *Mogorjelo*, odnosno ostaci suburbane *vile rustice* iz IV stoljeća. Građevina je otkopana između 1889. i 1903. godine, a u sljedećim godinama i konzervirana. Objekat

je pravougaonog oblika sa glavnom zgradom zvanom *Palača*, koja je imitacija *Dioklecijanove palače*, a bila je namijenjena za stanovanje i okružena visokim zidom iza kojeg su se nalazile sporedne prostorije.

Vilu je okruživalo 13 tornjeva od kojih je samo jedan bio na jugozapadnoj strani, sa malim tajnim vratima. Sama vila, svojim bogatstvom i mediteranskom vegetacijom, i danas plijeni pažnju brojnih posjetitelja, a cijeli je lokalitet Mogorjela postao ljetna pozornica za mnoga kulturna događanja u Čapljini.

Trebižat je rijeka sa devet imena - Culuša, Ričina, Brina, Suvaja, Matica, Vrlika, Tihaljina, Mlade, Trebižat - jer toliko puta ponire i izvi-re u hercegovačkom kršu. Prepuna je sedrenih barijera, zadivljujućih krajobrazza i krivudavog toka po kojem je i dobila ime. Rezervat je čiste i bistre vode, zelenih obala, bogata biljnog i životinjskog svijeta, laganih brzaka i čarob-

RIMSKA VILA VIŠIĆI

Sve atraktivnija turistička destinacija je i rimska vila *Višići*, koja je bila ljetna rezidencija, sa prostorijama ukrašenim mozaicima na podu. Postojao je i zimski objekt koji je imao centralno grijanje, termalni kompleks i gospodarski dio sa kuhinjom i raznim radionicama.

Vila je bila u funkciji od I do IV stoljeća, srušena je oko 400. godine u navali Gota, a onda su je od VII do IX stoljeća dodatno uništili Slaveni, koji su

u prostoru vile ostavili veliku nekropolu.

Dobrim je dijelom istražena, a mozaici se nisu izmještali nego je odlučeno da se istraže-ni dio zatrpa.

Prof. dr. **Snježana Vasilj**, koja je proteklih godina je radila na arheološkom iskopavanju, podsjeća da je nakon kontrolnih arheoloških iskopavanja šezdesetih godina prošlog stoljeća zaključeno da se zgrada zatrpa zbog plavnog područja i terena. Po njenom mišljenju, revitalizacija ovog arheološkog lokaliteta bila bi idealna za razvoj turizma i privrede u ovom dijelu BiH.

nih vodopada, od kojih su najpoznatiji Kravice i Koćuša. Između samoniklih smokava, konopljike, vrba i topola naziru se ostaci kamenih mlinica i stupa, a samo se još poneko drveno kolo okreće pod snagom vode. Protičući kroz Trebižatsko polje, rijeka pravi zatoke, meandre, sedronosne slapove i bukove koji privlače mještane, kupaće i turiste da se rashlade u njezinoj svježini.

BIJEG IZ GRADA

Turistička atrakcija kanu-safarija prerasla je u tradicionalnu manifestaciju koja počinje početkom juna, a završava početkom jeseni. Među najpoznatije regionalne turističke destinacije spada i Park

loškoj pojavi - kriptodepresija, što znači da se dno pojedinih jezera nalazi ispod nivoa mora, u ovom slučaju 18 metara ispod. Zahvaljujući povoljnim ekološkim uvjetima i utjecaju mediteranske klime, na prostoru Parka prirode, po posljednjim istaživanjima projekta *Life*, utvrđeno je više od 600 biljnih vrsta. Posebno bogatstvo predstavljaju ptice. Hutovo blato se nalazi na jednom od četiri migratorna puta ptica iz Sjeverne i Srednje Evrope prema Aziji i Africi. U Parku prirode su zabilježene 163 vrste ptica iz 39 porodica, među kojima su i dvije ugrožene vrste - mali vranac i patka njorka.

Osim bogatog ptičijeg fonda, zastupljene su i druge životinjske vrste među kojim se izdvaja i podivljalo krdo konja, koji su tokom posljednjeg rata bili nezbrinuti i prepušteni sami sebi. Najčešće obitavaju na području jezera Drijen i potpuno su se prilagodili močvarnim uvjetima života.

Hutovo blato ima dobru turističku ponudu, u kojoj svatko može naći nešto za sebe. Od otvaranja sezone u Parku može se reći da je bio dobar odaziv turista, kako domaćih tako i dosta stranih, prvenstveno iz Italije, Njemačke, Nizozemske, Libana... Od davnina ovo područje privlači stručne ljude prirodnih znanosti, ali i druge namjernike koji uživaju u netaknutoj prirodi, krajobrazu, fotosafariju, promatranju ptica i uvijek se vraćaju u ovu obećanu zemlju jer sto puta prijeđeni krajolik, ponovo viđen, otkriva čari na novi način. Zato, dođite u Park prirode, zaposlite svoja čula, promatrajte, oslušajte, divite se ovom neiskvarenom svijetu, te time bar na tren pobjegnite od buke gradskih središta - poručuju iz Čapljine i dodaju da u vodama obitava i oko 45 vrsta riba.

U ponudi Parka prirode su fotosafari, sportski ribolov, promatranje ptica, kampovanje, biciklizam, šetnje, vožnja kanua... Jedan od značajnijih turističkih događaja ove godine bilo je 15. svjetsko prvenstvo i 6. svjetsko prvenstvo veterana u ribolovu, koje se odvijalo tokom avgusta. ●

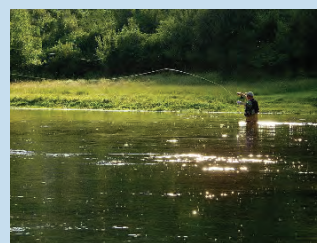
Trebižat Kanu Safari

LOV I RIBOLOV U RS

TALIJANI VOLE ŠIPOVO

Ministarstvo trgovine i turizma RS organiziralo je u Banjoj Luci Prvu konferenciju o lovnom i ribolovnom turizmu u tom entitetu kako bi, između ostalog, sagledalo postojeće stanje i pozicioniranje lova i ribolova kao privrednih oblasti.

Entitetska ministrica trgovine i turizma Maida Ibrisić-Hrstić kaže da je neophodno još raditi na upoznavanju domaćih i stranih gostiju sa potencijalima za lov i ribolov, navodeći da je RS i u tim oblastima još neotkrivena turistička destinacija. Direktorica Turističke organizacije RS Nada Jovanović kaže da je prošle godine u jednom danu 7.000 Italijana kupilo jednodnevne dozvole za pecanja u Šipovu.

SOLINSKI INTERSTAS

PRIZNANJE JUKIĆEVOJ

Na 20. međunarodnoj smotri turizma, filma i krajobraza *Interstas*, u Solinu u Hrvatskoj, priznanje za izniman doprinos razvoju turizma dobila je Slava Jukić, direktorica Turističke zajednice livanjskog Kantona 10.

Ova trodnevna manifestacija je okupila predstavnike 67 zemalja iz cijeloga svijeta i sve one koji se bave turističkom djelatnošću i promiču turizam u regiji.

MANIFESTACIJA KOD VITEZA

BEČARAC UZ KAZAN

Vitežansko naselje Krčevine bilo je domaćin još jednog Dana kazandžija i izvornog bečarca vitežanskog kraja, manifestacije pečenja rakijske i pjevanja izvornog bečarca. Osim bečarca i pečenja rakijske, u sklopu ove manifestacije spravljaju se razne delicije, između ostalih kobasice, kotlovina, čvarci, krvavice i druga tradicionalna jela ovoga kraja, u kojima je, kao i obično, uživalo nekoliko tisuća posjetitelja.

EKOLOZI U NOVINARSTVU

OPET VEDRINE

Početkom decembra se, nakon pet godina, pojavio treći broj *Vedrini*, magazina za ekologiju, turizam, zdravlje i kulturu življenja, čiji je nakladnik istoimena ekoudruga iz Mostara.

Broj obiluje tekstovima novih autora, tu su gastronomske teme, putovanja, eko-moda, popularna psihologija, fitoterapija... Magazin *Vedrini* je, za sada, besplatan i može se dobiti na zahtjev ili prelistati u nekim ugostiteljskim objektima u Mostaru.

KAD PADNE SNIJEG NE ČEKAJU SE ZVANIČNI DATUMI ODREĐENI ZA POČETAK ZIMSKE SEZONE

Planine već pune skijaša

Prvi su otčepili na Vlašiću, a onda za njima krenuli i ostali ●
U ski-centrima očekuju uspješnu sezonu, najavljuju rekorde
i skijanje nakon polovine februara

Jahorina

Iako sa nebom nikad ništa nije sigurno, sigurno je da će u vrijeme kada se ovaj broj BH putovanja pojavi pred čitaocima gotovo sva velika skijališta u BiH već biti prošarana tragovima sanki, skija i boardova.

NORDIJCI MOGU NA VLAŠIĆ

Naprsto, snježni prekrivač koji je krajem novembra zabijelio sve bh. planine, ljubiteljima zimskih sportova i rekreacije nije dozvolio da čekaju zvanično otvaranje zimske sezone, tradicionalno planirano za polovinu decembra. Prvi su, sudeći po novembarским i decembarским izvještajima, otčepili skijaši, a zajedno sa njima i turistički radnici na Vlašiću, pa su za njima krenuli i ostali.

Ski-liftova na Vlašiću proradili su 30. novembra i već tog vikenda planina je bila puna skijaša i snowboardera iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske. U tom trenutku prirodnog snijega bilo je nešto više od pola metra, ali su proradili i snježni topovi.

Cijene karata su ostale na prošlogodišnjem nivou, dakle dnevna 27, a poludnevna 18 maraka, u ponudi je i noćno skijanje srijedom,

petkom i subotom od 18.30 do 21.30, po cijeni od 16 KM.

Ove godine, tvrde upu-

Bjelašnica

foto: Anadolija

ćeni, na Vlašiću je osjetan pomak i u ponudi za mimo snijega. Otvorena je nova sportska dvorana za sve sportove na parketu i sa 300 mjesta za sjedenje, a goste vikendom čeka balon kojim dva putnika 10-15 minuta mogu letjeti na visini od 40 do 50 metara za 15 eura. Plan je da od 29. decembra do 15. januara balon leti svaki dan.

TUBING TI...

Nije sve ni na planinama - na padinama sарајевског брда Мојмило прорадила је Tubing staza, namijenjena najmlađim Sarajlijama.

- Tubing staza je dužine između 100 i 120 metara i po uzoru je na bob-stazu sa dvije kri-

vine. Princip je da djeca sjednu u šlauf, gdje su pričvršćeni i bezbjedni, i spuštaju se niz stazu. Postoji i lift koji ih vraća na početak staze - kazao je za Fenu Ramiz Hajdarević, koordinator iz JP Lokom koje upravljanje rekreativnim dijelom Park šume Mojmilo.

Staza je djeci na raspolaganju svakog dana od 10 do 18 sati, a radi se i na osvjetljenju ovog prostora da bi se i na taj način produžio dan.

Agencije posebno ističu podatak da je Udruženje Vlašić Planet života, u saradnji sa travničkim Domom zdravlja, ove godine tokom dva mjeseca kada se očekuje najviše gostiju osiguralo cjelodnevnu zdravstvenu pomoć. To udruženje pomoglo je da se ove godine uredi i staza za nordijsko skijanje.

KCIJA U ZOI 84

- Ove godine sezona na Vlašiću mogla bi trajati i duže od 15. februara 2014, pa bismo tako mogli zabilježiti i rekordan broj gostiju - rekao je Anadoliji Adnan Kalušić, iz firme Vlašić Ski, koja upravlja vertikalnim transportom na ovoj planini.

Ovdje je, inače, spremno oko 10.000 ležajeva, čiji je najveći broj već rezervisan za Božić i Novu godinu. Od 22. decembra do marta iduće godine cijene polupansiona u hotelima

koštat će od 66 pa do najluksuznijih apartmana skupljih od 200 KM, dok će se privatne vikendice moći unajmiti za 50-100 eura.

Iako sezona na Jahorini zvanično počinje 14. decembra besplatnim skijanjem za sve goste, Olimpijski centar Jahorina svoj prvi lift, Želju, pokrenuo je osam dana ranije. Cijena dnevne

Čajuša

karte na ovoj planini je 24 KM, ali su u OC *Jahorina* za *ski-opening*, planiran za vikend između 13. i 15. decembra, ponudili promotivnu cijenu od 20 KM, osim, naravno, besplatne subote.

U vrijeme kad nastaje ovaj pregled, na stazi *Skočine*, dugoj tri kilometra je, po riječima šefice prodaje i marketinga OC *Jahorina Zorice Jovanović*, radio sistem za vještačko osnježavanje.

Fena prenosi da se na ovoj planini cijena polupansiona u hotelu *Bistrica* kreće od 66 do 88 KM, u zavisnosti od vremenskog perioda.

Na Bjelašnici i Igmanu su prvog decembarskog vikenda staze bile, kako prenosi ova agencija, *iščešljane*, ski-liftovi spremni, a prvi *borderi* već su ispitali terene. Sezona na ovim olimpijskim planinama ipak zvanično počinje 15. decembra.

Dan ranije, 14. decembra, ako ne bude novog produžavanja, završava akcijska prodaja ski-karata. Tokom akcije sezonska karta sa fotografijom košta 350, karta sa fotografijom i parkingom 400, a prenosiva ski-karta 700 KM.

Vlašić

LED KRAJEM MJESECA

ZOI 84 će ove sezone imati dvije ledene plohe, u Sarajevu u *Zetri* i na Bjelašnici na klizalištu *Medo*, a njihovo otvaranje najavljeno je za kraj decembra.

- Povodom obilježavanja 30. godišnjice održavanja Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu, ledena ploha u *Zetri* ove će zime biti postavljena unutar dvorane *Huan Antonio Samaran* i moći će primiti veći broj klizača nego prethodnih godina, kada se nalazila u balonu pored *Zetre* - kaže *Muamera Šehić*.

Konkretno, u dvorani može klizati 500 klizača, a cijene su na prošlogodišnjem nivou. Jedan termin košta pet KM, koliko košta i iznajmljivanje klizaljki, oštrenje klizaljki je četiri KM, a garderoba jedna marka.

KILOMETRI NA ČAJUŠI

Po riječima glasnogovornice preduzeća ZOI 84 *Muamera Šehić*, hoteli i restorani rade punim kapacitetom, a objekti su spremni i za doček Nove godine.

- **Apsolutno smo spremni za ovu zimsku sezonu** - rekla je ona.

Spremni su i na Rostovu, iznad Bugojna, gdje očekuju da se ponove slike iz prošle sezone, kada su skijaši iz Dalmacije, Slavonije i Zagreba okupirali ovaj ski-centar i njegova dva skilifta dužine 500 i 900 metara, čiji je kapacitet 1.500 skijaša na sat.

Skijalište je idealno za početnike i rekreativce, a osim u hotelu, udaljenom stotinjak metara od staze, smještaj je moguć i u etnoselu *Babić*, koje je dio Ski-centra.

Za goste su tereni Sportsko-rekreacijskog centra *Čajuša* na Kupreškoj visoravni bili spremni još polovinom novembra i čekali su samo snijeg. Direktor *Čajuše Zvonko Bagarić* rekao je *Feni* da cijene usluga ostaju na nivou prošlogodišnjih, ali da zbog teške ekonomske situacije ni ove godine ne očekuju pretjeranu rastuću trošnost gostiju.

- U svakom slučaju, nama je najvažnije da ljudi dođu i uživaju, a svaki gost nam je isti i oko svakog ćemo se potruditi da uživa što je moguće više, tako da uvijek radimo na tome kako bismo zadržali stalne goste i privlačili nove - kazao je *Bagarić*.

U sklopu *Čajuše* su hotel *Adria Ski*, restoran *Ognjišta*, četiri staze koje završavaju gotovo uz sami hotel, a njima na više od 13 kilometara vozi pet ski-liftova, četvorosjed u dužini od 1.850 metara, dvosjed dug 980 metara, dva sidra od 1.080 i 1.150 metara, te jedan *baby lift* dug 300 metara.

Uz već postojeće topove za umjetni snijeg, za ovu sezonu spremljena su i dodatna umjetna jezera da bi se spriječio nedostatak snijega ili vode. ●

a cijene su na prošlogodišnjem nivou. Jedan termin košta pet KM, koliko košta i iznajmljivanje klizaljki, oštrenje klizaljki je četiri KM, a garderoba jedna marka.

NATIONAL GEOGRAPHIC UVRSTIO SARAJEVO MEĐU 20 DESTINACIJA KOJE SE MORAJU POSJETITI 2014. GODINE

Atentat je davno bio

Svijet se nepovratno promijenio 28. juna 1914, ali je Sarajevo, koje je izdržalo tri razarajuća rata i izgradilo se pod šest nacionalnih zastava u sto godina, zadržalo svoj karakter, te je to razlog zbog kojeg se iduće godine ne smije propustiti posjeta glavnom gradu BiH

GDJE ODSJESTI: Hotel *Bristol*, u kojem se nalazi 186 soba, luksuzni je hotel na 12 spratova, a nalazi se samo pet minuta od starog dijela grada ako se ide taksijem ili besplatnim hotelskim prevozom. Također, u hotelu se nalazi zatvoreni bazen, besplatan podzemni parking i, u sobama, minifrizider sa besplatnim pićima. Hotel *Michèle* je manje luksuzan, ali više šarmantan. Šest običnih soba i dvije gostinske ukrašene su starim namještajem.

GDJE JESTI I PITI: Sveprisutna hrana na sarajevskim ulicama je pita. Naziv pite zavisi od toga čime je punjena, pa tako na meniju možete vidjeti *burek* (pita sa mesom i lukom), *krompirušu* (pita s krompirom) i *ze-ljanica* (pita punjena špinatom).

Američki magazin *National Geographic* odabrao je Sarajevo, glavni grad Bosne i Hercegovine, za jednu od 20 *must-see* destinacija koje putnik namjernik mora posjetiti naredne godine.

Lista ovog magazina odražava sve ono što je autentično i što obiluje kulturnim bogatstvom u današnjem svijetu, a pored Sarajeva tu su se našli i John Muir Way u Škotskoj, nacionalni park *Nahanni* u Kanadi, *Put kaka* u Ekvadoru, Lihtenštajn, visoravan Bolaven u Laosu, otoci Deravan u Indoneziji, nacionalni park *Nyungwe* u Ruandi, *Puglia* u Italiji...

National Geographic je u tekstu svog novinara *Alexa Crevara* Sarajevo nazvao *balkanskim urbanim feniksom*.

„Savjetnici Franza Ferdinanda molili su ga da ne ide u Sarajevo. On ih nije poslušao. Poput mnogih prije i poslije njega, austro-ugarski nadvojvoda pogrešno je procijenio tamošnju regiju i njene ljude. Pucnjevi is-

paljeni prije stotinu godina - 28. juna 1914. godine u prijestolnici Bosne i Hercegovine - uzrokovali su njegovu smrt i zapalili fitilj za Prvi svjetski rat“, piše Crevar.

Svijet se nepovratno promijenio tog dana. Ali je

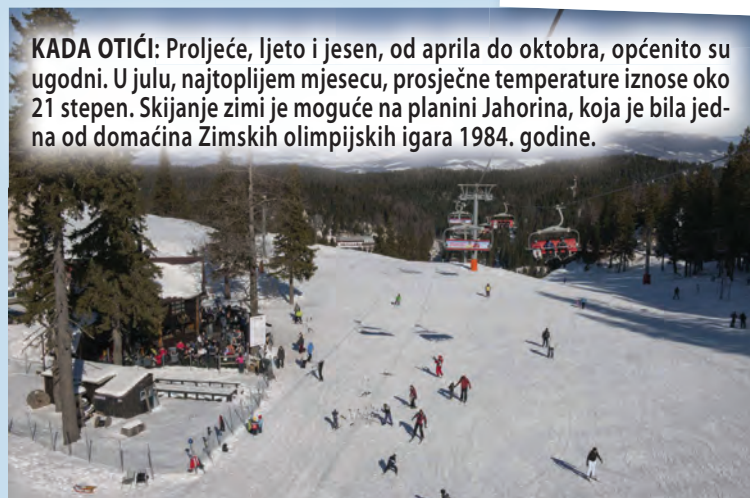
Sarajevo, koje je izdržalo tri razarajuća rata i izgradilo se pod šest nacionalnih zastava u sto godina, zadržalo svoj karakter.

„Miris crne kafe koja se peče u bakrenim posudama odiše Baščaršijom, bazarom iz vremena Osmanlija. Kujundžije i trgovci čilimima cjenkaju se i šegače na kaldrimi. Secesionističke zgrade, podignute tokom austrougarske vladavine, smještene su u blizini munara. Nazvan *najopasnijim gradom na svijetu* tokom rata devedesetih godina, Sarajevo je trenutno među najsigurnijim prijestolnicama u Evropi“, piše Crevar.

Posjetioci - koji nisu više samo postratni znatiželjnici - šetaju prometnim ulicama do historijskih mjesta na kojima se mole muslimani, jevreji i kršćani. Renomirani

KULTUROLOŠKI SAVJET: Is-pijanje kafe u Sarajevu se ne radi samo u prolazu. Potražite kafić koji služi tradicionalnu bosansku kafu kuhanu u bakrenoj posudi nazvanoj *džezva*, uz koju se služi turski slatkiš *rahat lokum*. Zatim se opustite i uživajte, ali nemojte zaboraviti pitati konobara kako pravilno promiješati kafu i kada treba ubaciti kocku šećera.

KADA OTIĆI: Proljeće, ljeto i jesen, od aprila do oktobra, općenito su ugodni. U julu, najtoplijem mjesecu, prosječne temperature iznose oko 21 stepen. Skijanje zimi je moguće na planini Jahorina, koja je bila jedna od domaćina Zimskih olimpijskih igara 1984. godine.

KAKO SE KRETATI: Javni prevoz, tramvaji, trolejbusi i autobusi, taksi i hodanje, najbolji su načini kretanja kroz grad. Autobusi i vozovi povezuju Sarajevo sa drugim gradovima u Bosni i Hercegovini. Tokom skijaške sezone, autobusom se može doći iz Sarajeva na Jahorinu.

ŠTA KUPITI: Kazandžiluk je jedan od najstarijih zanata u Sarajevu, a potiče još iz 1489. godine. Kupite tradicionalne predmete od bakra kao što su posude za kafu, tanjiri i čaše u radnjama u uskoj ulici koja se zove po zanatu -Kazandžiluk.

Sarajevo Film Festival održava se svako ljeto. Turisti i lokalni stanovnici uživaju u planinarskim stazama na okolnim Dinaridima.

„Preporod Sarajeva možda najbolje simbolizira dugo očekivana rekonstrukcija Vijećnice u kojoj se nalazi nacionalna biblioteka. Uništena, zajedno sa još dva miliona knjiga 1992. godine, ova pseudomavarska znamenitost se treba svečano otvoriti tokom

Sarajevo.

- Ovaj put to neće biti zbog tragedije, već zbog nečeg potpuno novog - rekao je Komšić. Alex Crevar svojim čitaocima nudi nekoliko savjeta koje također prenosimo slagali se sa njima ili ne, ali jedan je njegov lični: iako je planinarenje u okolici Sarajeva, koje je bilo domaćin Zimskih olimpijskih igara 1984, sve popularnije svake godine, naga-

ZANIMLJIVA ČINJENICA: Iz Sarajeva samo oko 20 minuta traje vožnja autobusom do sela Nahorevo, početnog odredišta za penjanje do najvišeg vodopada u BiH, Skakavca.

obilježavanja atentata na Franza Ferdinanda“, piše Crevar i prenosi riječi sarajevskog gradonačelnika Ive Komšića da će oči cijelog svijeta biti uprte 2014. godine u

zne mine i dalje predstavljaju razlog za zabrinutost. Potrebno je unajmiti vodiče koji znaju kojim stazama se smije, a kojim ne smije ići. ●

PLANINSKI VODIČI SARAĐUJU

SPLIT JE BLIZU SARAJEVA

Predstavnici stanica planinarskih vodiča Splita i Sarajeva potpisali su sporazum o suradnji koji predviđa unapređenje vodičke djelatnosti i razvoj volonterstva u planinarstvu, suradnju u osposobljavanju kadrova prema međunarodnim standardima, te provođenje projekata od obostranog interesa.

Sporazum podrazumijeva i suradnju kroz zajedničke nastupe, razmjenu iskustava, praksi i usklađivanje vodičkih standarda, kao i suradnju pri iniciranju, kandidiranju i provođenju aktivnosti podržanih od fondova EU. Predviđeni su i zajednički interesi i suradnja na projektu *Via Dinarica*, te zajednički nastup i koordinacija djelovanja u BiH i Hrvatskoj, kao i ostalim državama.

- Ovim sporazumom želimo doprinijeti vodičkoj djelatnosti u BiH te pojačati prekograničnu suradnju u planinarstvu uopće - kazao je načelnik Stanice planinarskih vodiča Sarajevo Davor Ciganković.

TURISTIČKI KLASITER HERCEGOVINA

OTVORILI VINSKE PODRUME

Turistički klaster Hercegovina, uz podršku japanske agencije JICA i tehničku podršku REDAH-a, organizirao je i ovog decembra *Dane otvorenih vinskih podruma* u podrumima Vukoje, Sekulo-

vić, Berak, Petijević, Anđušić, Tvrdoš i Anđelić.

Posjetioци su imali priliku da probaju hercegovačka vina, uz tradicionalne hercegovačke proizvode, po promotivnim cijenama, a cilj je bio podstaći razvoj vinskog turizma u Hercegovini, te jačati saradnju proizvođača lokalnih vina, autohtonih proizvoda i industrije turizma.

EXPOZIM 2013

JAHORINA U BEOGRADU

Turistička organizacija Istočno Sarajevo se na 28. zimskom sajmu turizma i zimske opreme *Expozim 2013* u Beogradu predstavila zajedno sa Olimpijskim centrom *Jahorina* i Udruženjem hotelijera sa Jahorine. Na sajmu je predstavljena turistička ponuda Jahorine, kao i cjelokupne regije grada Istočnog Sarajeva, sa posebnim naglaskom na predstojeću zimsku turističku sezonu 2013/2014.

SPOJITI UGODNO I KORISNO

DA TURISTA ZNA GDJE JE

Baščarsija je dobila prve od ukupno oko 200 informativnih tabli o porijeklu naziva ulica u ovoj historijskoj zoni Sarajeva, čija je svrha da posjetioce informišu o nazivima ulica i o tradicionalnim zanatskim vještinama koje se u njima njeguju, čime će se odagnati mnoge nedoumice o porijeklu pojedinih proizvoda koji se mogu naći na ovoj lokaciji.

Aktivnost su inicirali i provode predstavnici Zone unaprijeđenog poslovanja Baščarsija uz podršku Općine Stari Grad, USAID-Sida FIRMA projekta i Sarajevo Navigatora, a cilj je da na području općine Stari Grad bude unaprijeđena turistička signalizacija vezana za specifične elemente kulture i historijskog naslijeđa Baščarsije.

Načelnik općine Stari Grad Ibrahim Hadžibajrić kaže da su sve table urađene na bosanskom i engleskom jeziku, a sadrže i Quick Response Code, putem kojih će biti dostupne ažurirane turističke informacije na više jezika. Na izradi ploča radila je firma Pismolik, osnovana radi osposobljavanja za rad osoba hendikepiranog sluha i govora.

ISKUSTVO VIŠE NIJE VAŽNO

TRIPRIDER SVE RADI SAM

I iskusni putnici i oni koji koračaju nogom prvi put sigurno će prepoznati mnoge korisne vrline TripRidera, aplikacije za putovanja, koja radi na iPadu i iPhoneu, a uskoro će se pojaviti i verzija za Android platformu.

TripRider pomaže putniku organizirati, upravljati i dijeliti svoje putovanje od trenutka kad odabere odredište, do vraćanja kući i sve vrijeme u razdoblju samog putovanja.

Drukčiji je od većine putnih unaprijed napunjenih aplikacija, internetskih turističkih vodiča i pomoći za rezervaciju hotela i avio-karata jer je pametna putna bilješka, izrađena iz putničke perspektive, koja se samo napuni putnikovim informacijama.

Izrađena je u retro vintage dizajnu i sadrži 15 modula, integrisanih u jednu aplikaciju - sve da pomogne putniku na svakom koraku i omogućiti stvoriti kompletnu putnu priču - od putnog plana do putne knjige, koja se može na kraju i ispisati.

TripRider se može koristiti svugdje i bilo kada, čak i bez interneta, koji je neophodan samo kad putnik poželi svoje događaje podijeliti sa prijateljima preko Facebooka, Twitera ili e-maila.

Cijena je 4,99 dolara, a oni koji prije kupovine žele testirati aplikaciju, mogu iskoristiti besplatnu demo-verziju TripRider Lite, koja omogućava tri unosa u svakom od 15 modula.

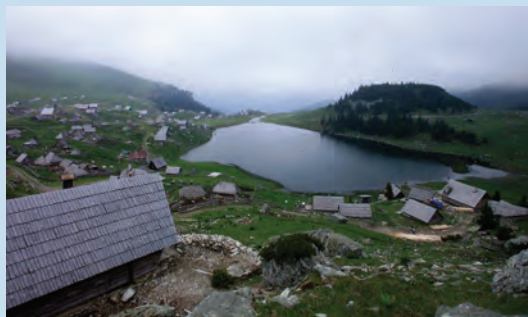

MINI PREPORUKA

VRANICI U POHODE

Nedavno vikend-druženje planinara gornjovakufskog PD Goran i sarajevskog Zlatni lili-
ljan još jednom je podsjetilo na ljepote prave srednjobosanske dive Vranice.

Vranica se nalazi sjeveroistočno od Gornjeg Vakufa, sa najvišim vrhom Nadkrstac na 2.112 metara i sa još nekoliko vrhova iznad 2.000 metara - Rosinjem, Devetaci-

ma, Bijelom Gromilicom, Krstacem, Ločikom, Treskavicom...

Veći dio površine Vranice prekriven je pašnjacima sa raznolikom florom i faunom, ali je najviše prepoznatljiva po Prokoškom jezeru, mnogobrojnim i interesantnim izvorima, predivnim slapovima, kao i pećinama i jamama.

Sve te ljepote moguće je upoznati kroz planinarske ture, čija je početna tačka planinarski dom Rosin, na visini od 1.680 metara.

MINISTRI USVOJILI DOKUMENT

FAKAT POBJEDA

Predstavnici nadležnih ministarstava Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Slovenije i Srbije, država Dinarskog luka, usvojili su dokument Velika pobjeda za Dinarski luk (Big Win

for Dinaric Arc), u kojem se ističe što bi trebali učiniti za zaštićena područja u svojim zemljama i regiji.

U Svjetskoj organizaciji za zaštitu prirode (WWF), koja je bila suorganizator skupa, kažu da taj dokument predstavlja značajan korak ka jačanju regionalne suradnje institucija koje su nadležne za zaštitu biološke raznolikosti i prirodnih resursa. Dinarski luk je područje od oko 100.000 kvadratnih kilometara, obuhvata netaknute predjele, od planinskih do morskih, uključuje nekoliko UNESCO-ovih područja svjetske baštine, razgranatu mrežu rijeka, jezera i močvara, a i jedno je od područja najbogatijih ribom u Sredozemlju.

MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA FBiH

ZAŠTITU PRIMAKLI STANOVNIŠTVU

Federalno Ministarstvo okoliša i turizma završilo je projekt Šumska i planinska zaštićena područja, za koji su međunarodne institucije za FBiH izdvojile 1,7 miliona dolara, a Federacija dodatnih 1,25 miliona dolara. Pomoćnik federalne ministarice za okoliš i turizam Muris Hadžić kaže da je realizacijom ovih projekata ostvaren blizak kontakt sa lokalnim stanovništvom i omogućen korektan i lakši dijalog o prihvatanju zaštićenih područja kao prostora koji je potrebno čuvati i razvijati.

Radilo se u Nacionalnom parku Una i na planinskim kompleksima Igman - Bjelašnica - Treskavica - Visočica, te Prenj - Čvrstnica - Čabulja - Vran.

ŠKOLOVANJE HOTELIJERA

ŠVICA NEDOSTIŽNA

Škole hotelijerstva u Švicarskoj su i ove godine proglašene za najbolje na svijetu: za najprestižniju proglašena je visoka škola hotelijerstva iz Lozane, a slijedi također švicarski institut Glion, rezultat je ankete agencije TNS. Trećeplasirana je još jedna švicarska škola, Les Roš. TNS je istraživanje provela tokom ljeta 2013. godine, analizirajući 86 najprestižnijih svjetskih škola hotelijerstva u 63 zemlje, a anketirani su učenici i čelnici 28 velikih hotelskih lanaca.

ZAHOR, FOJNIČKA PLANINA KOJA JOŠ UVIJEK BUDI MAŠTU

Čime se Bosna hrani!?

Najmanje tri legende vežu se za prostor ove planine - ona o usamljenom grobu, potom druga o blagu u nedostupnim kulama, pa treća o krompiru tu uzgajanom

Mеду brojnim kulturno-povijesnim spomenicima Fojnice je i lokacija *Kaštela*, koja se nalazi na planini Zahor, gdje su ostaci srednjovjekovne građevine u koju su se sklanjali franjevci pred neprijateljem i gdje su se na poseban način posvećivali Bogu i molitvi.

KAŠTELA PRIČA SVOJU PRIČU

Ne zna se kada je tačno sagrađena građevina, ali se zna da je u njoj boravio i fra **Anđeo Zvizdović**, tadašnji upravitelj *Bosne kustodije*, sa braćom franjevcima, odakle je 28. maja 1463. godine sišao u polje Milodraže pred sultana **Mehmeda II, zvanog el Fatih ili Osvajač**, koji mu je darovao svoj plašt i *ahdnamu* koji se i danas čuvaju u Franjevačkom samostanu u Fojnici. *Ahdnama* je, po mnogima, prvi pisani dokument o ljudskim pravima. *Kaštela* je od Fojnice udaljena sa jedne strane 17, a sa druge strane oko 14 kilometara i nalazi se iznad sela Rizvići i desne obale riječice Kozice na Zahoru na 1.158 metara iznad mora.

Od Fojnice se do *Kašte* stiže preko izletišta Malkoč, sela Korita preko prevoja Vladići vrh koji razdvaja Fojnicu i dolinu riječice Kozice. Zanimljiva je i legenda o usamljenom grobu

na raskrsnici puteva za Dragačice, Vladiće i Fojnicu na lokalitetu Vladića vrh.

Legenda kaže da je bio bogat čovjek koji je volio lumpovati i kockati. Jedne srijede, kada je bio pazarni dan u Fojnici, on dotjera na pijacu nekoliko pari volova. Proda ih i okrene lumpovati i kockati. Nakon sedam dana krene kući, ali ga sačekaju razbojnici spremni da ga ubiju i uzmu mu pare. Kad su pregledali džepove ustanove da u njima ima samo jednu glavicu luka, jedino što mu je ostalo, i tu ga ukopaju.

Odatle do mjesta gdje se nalazi srednjovjekovna građevina *Kaštela* vodi uska staza pored izvora za koji kažu da se zove *vrelo fra Anđela Zvizdovića*, a onda sa litice stijene niz strminu kozjom stazom, kao niz nos do podnožja, odakle se ugledaju dvije prostorije ili kule koje narod zove Bijeli grad i Crni grad.

OTKUD ŠUMA NA ZAHORU

Te dvije zidane kule kao da su zalijepljene na sredini stijene, a do njih se dolazi alpinističkim usponom.

Neko je postavio i učvrstio u kamen klinove sa užetom, pomoću kojeg se može doći do prve kule, a u drugu samo rijetki i oni najvještiji mogu i smiju ući. Građevine su kao udu-

bljene u stijenu i u obliku su pravougaonika, dimenzija oko četiri puta dva metra i kao da su u svakoj bile po dvije etaže, a ima i nekoliko većih i manjih otvora.

One više od 500 godina tu stoje kao *čardak ni na nebu ni na zemlji* i odolijevaju zubu vremena. Postoji narodno predanje da se u jednoj od tih prostorija nalaze željezna vrata koja vode do podzemnih odaja sa blagom. Mnogi smatraju da bi ove dvije kule obavezno trebalo obnoviti i sačuvati od propadanja.

Odavno je Zahor pod gustom šumom, a postoji i legenda o žitu sa Zahora koja kaže da je tu nekada bilo veliko naselje i oranice. Zahor je, po narodnim predanjima, nekada bio zasijan žitom: *tu su kraljevi orali Zahor sa zlatnim teljizima na jarmovima volova*.

Kada su, kaže ova legenda, neki Fojničani pali u ropstvo nekada davno u Rusiji pitali su ih odakle su i kada su kazali da su iz Fojnice pitali su ih šta je sa Zahorom. Fojničani su kazali da je sada tu gusta šuma, a onda su ih Rusi zapitali pa čime se onda Bosna hrani kad na Zahoru ne rađa žito!?

Srednjovjekovna građevina *Kaštela* na Zahoru fascinira posjetitelje i česti su tu gosti planinari, izletnici, organizovane grupice građana i pojedinci. ●

Nagrada TINJAK 2014.

www.startbih.info

Pošaljite reportaže do 15. aprila 2014. i osvojite NAGRADU EKREM TINJAK

Magazin START BiH, portal www.startbih.info i UG Pozitivne vrijednosti, uz podršku Ureda za slobodu medija OSCE-a iz Beča, raspisuju konkurs za novinarsku nagradu EKREM TINJAK, koja će biti dodijeljena za najbolju reportažu objavljenu u printanim medijima (dnevne novine i magazini) i na web-portalima tokom 2013. godine.

Radove na konkurs mogu do 15. aprila 2014. prijaviti autori, redakcije, kao i svi oni koji su zapazili kvalitetnu reportažu.

Prijava mora sadržavati ime, prezime, kontakt autora i reportažu u elektronskoj formi, s obavezno naznačenim datumom i mjestom objavljivanja.

NAGRAĐENA ĆE BITI SAMO JEDNA. Autor dobiva 2.000 KM, skulpturu koja je autorski rad akademskog vajara Admira Halilovića, te diplomu.

Radove treba slati na adresu magazina START BiH u Sarajevu - Ulica La benevolencije 6, 71000 Sarajevo ili na e-mail: redakcija@startbih.info.

Sve dodatne informacije možete dobiti u redakciji magazina START BiH ili na telefon 033/260-210.

Nagrada EKREM TINJAK, posvećena prerano preminulom uredniku i novinaru magazina START BiH Ekremu Tinjku, bit će dodijeljena treći put. Prošle godine dobio ju je Almir Pajneta, za reportažu *Desant na Školj*.

Reportaža (engl. *report* - izveštaj)

Reportaža je određena svim informativnim elementima, potencijalom, količinom informacija. U reportaži nije riječ o aktuelnom, značajnom događaju, već je to opširnija interpretacija i deskripcija nekog događaja, koji je važan za nekog pojedinca.

Reportaža je neka vrsta novinarske ilustracije onoga što može biti značajno za pojedinca kao pripadnika društva. Može da uključi emociju i lični doživljaj novinara. Predstavlja umjetničku sliku života.

Reportaža je najzahtjevnija i najsloženija novinarska vrsta.

Zahtijeva vrlo temeljite pripreme, budno sudjelovanje u događanju te zapažanje svih detalja.

Pravog reportera odlikuje iznimna spretnost u umijeću prenošenja događaja ili pojave u obliku dinamične priče.

Kompoziciju reportaže čine uvod, u kojem najavljujemo i određujemo temu o kojoj pišemo, zaplet, kroz koji ulazimo u sam problem, kulminacija, u kojoj stvaramo napetost u iščekivanju najbitnijeg u događaju, rasplet ili obrat, u kojem razrješujemo zaplet, te poruka, kojom ujedno završavamo priču.

Tematska reportaža može biti iz najrazličitijih područja života i u povodu najrazličitijih događanja.

Medijski sponzori:

Gracija NEZAVISNE
novine

klix

DANI OSLOBODENJE

Vijeće za štampu
u Bosni i Hercegovini

Nikon Df SLIKAJ I NE BRINI

Nikon Df fotoaparat kombinuje intuitivni sistem rada koji otklanja svaku brigu vezanu za rad uređaja, sa superiornim kvalitetom slike

koji je ostvaren preko širokog opsega opcija u najmanjem i najlakšem kućištu FX formata. To, tvrde u Nikonu, ovaj fotoaparat čini ekstremno portabilnim. Nikon Df takođe osigurava sistem koji omogućava korisnicima da se fokusiraju na snimanje sa sigurnošću koja dolazi od vizuelne potvrde ISO osjetljivosti, brzine okidača i vrijednosti kompenzacije ekspozicije, kao i pogodnosti direktnog podešavanja postavki u svakom momentu, čak i kada je aparat isključen.

Galaxy Grand 2 STIŽE I DVOJKA

Samsung je službeno najavio Galaxy Grand 2, nasljednika prošlogodišnjeg Grand-a. Nova dvojka dolazi sa displejom dijagonalne 5,25 inča, pokreće ga četverojezgreni procesor radnog takta

1,2 GHz, u kombinaciji sa 1,5 GB radne memorije. Grand 2 dolazi sa dva slot-a za SIM kartice, uređaj pokreće Android 4.3 Jelly Bean, tu je i kamera od osam megapiksela i baterija kapaciteta 2.600 mAh.

Grand modeli nameću se tako kao jeftinija alternativa S i Note seriji, sa nešto slabijim hardverom, ali zato većim displejom.

Novi Otus 55mm f1.4 ČUDO OD 4.000 DOLARA

Carl Zeiss je predstavio novi objektiv koji nosi oznaku Otus 55mm f1.4, za kojeg je potrebno izdvojiti 4.000 dolara, ali upućeni tvrde da vrijedi svakog centa. Novi Otus pruža impresivnu oštrinu, što je potvrđeno i u okviru nedavnog testiranja koje je sproveo Roger Cicala, a to pokazuju i DxP Labs DxO-Mark rezultati.

- Zeiss je uradio odličan posao, budući da je objektivu osigurao izvrsne performanse čak i u uglovima pri najvećem otvoru - navodi Cicala koji je ovo čudo testirao koristeći Nikon D800e.

Praznici idu, poklonu se nadam ŠTA INTEL PREPORUČA?

Intel pokušava da obezbijedi što je moguće veću prodaju Windows 8.1 tabletima, pa je u tu svrhu objavio novi vodič za kupovinu za predstojeću sezonu praznika.

Tako kompanija navodi tablete kao što su Dell Venue 8 Pro, HP Omni 10 i Lenovo Miix 2. Svi oni koriste nove Intel Atom Z3000 quad core Bay Trail procesore.

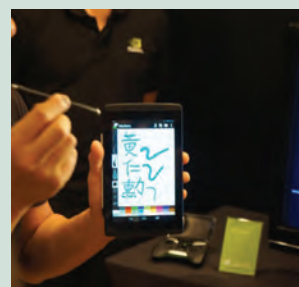
Dell-ov 8-inčni Venue model

je jedan od Windows 8.1 tableta najvišeg profila jer za pristojnih 299 dolara nudi quad core Z3740D Bay Trail procesor, IPS ekran sa 1280x800 piksela, dva GB sistemske memorije i full size slot SD kartice.

NVIDIA brine za sigurnost NE MOŽE DLANOM

Pojam Tegra asocijacija je na moćni mobilni procesor koji nudi mogućnosti visokih performansi, međutim sada NVIDIA promovise gotov proizvod koji nosi ovaj naziv. Riječ je o Tegra Note tablet računaru po cijeni od 199 dolara koji, naravno, koristi Tegra 4 mobilni procesor.

NVIDIA DirectStylus tehnologija podržava širok opseg kontrole dodirnim i udarcem po ekranu sa ciljem kreiranja prave umjetnosti u obezbjeđivanju bolje preciznosti uređaja, ali Tegra Note se ne može otključati ako korisnik pređe dlanom preko ekrana, što je mjera koja sprečava slučajno pritiskanje ekrana.

GearUp X-Bass WP ZVUČNIK ZA POD TUŠ

GearUp X-Bass WP vodootporni Bluetooth zvučnik znači, izgleda, veliki povratak tuširanja uz omiljenu glazbu, a oni koji su ga isprobali kažu i da možete, zahvaljujući Bluetoothu, odgovarati

na telefonske pozive ravno iz kupaoznice. Prijanjajuća podloga za fiksiranje na mobiteli i tabletima je zgodan dodatak ovom GearUp-u, a ugrađena litijaska baterija ima vrijeme rada od 10 sati.

Amazon Prime Air PAKET STIŽE SA NEBA

Najveći lanac internet prodavnica na svijetu Amazon priprema se da svojim kupcima pošiljke dostavlja bespilotnom letjelicom UAV. Anadolija javlja da je cilj Amazona da onome ko nešto kupi putem interneta, ta pošiljka stigne na njegovu adresu u roku od pola sata i manje.

Kompanija je saopštila da su pripreme za bespilotne letjelice Amazon Prime Air i da bi do 2015. mogle ući u upotrebu nakon što dobiju potrebne dozvole od Federalne avijacijske administracije.

Smatra se da će ovakav razvoj znatno uticati na dio zarade američkih poštanskih divova Fedexa i UPS-a, a osnivač Fedexa Fred Smith još je 2009. godine izjavio da i on želi bespilotne letjelice u svojoj kompaniji, ako FAA dozvoli njihovo korištenje.

Mijenjati disk na Xbox One?

ODE GARANCIJA!

Memorija od pola terabajta u PS4 i Xbox One konzolama kad-tad će postati tiješna, a pošto nijedna konzola u ovom trenutku ne podr-

žava eksternu pohranu podataka, neki korisnici na umu imaju i mogućnost izmjene tvrdog diska.

I dok je to u slučaju PlayStationa 4 prilično praktično, učini li se to na Xbox One konzoli, automatski se gubi garancija na uređaj.

Mnogima je to sporno, pogotovo kada se pogledaju testiranja brzine učitavanja između standardnog Samsungovog diska u Xbox One konzoli i dosta skupljih hibridnih SSHD i SSD modela, ali - za sada je tako...

Napravio skin i dobio posao

ŠTA JE VELICKY ZA BETHESDU

Alexander Velicky naizgled je prosječni tinejdžer koji je svog oca uspio uvjeriti da ga ne šalje na fakultet, pa se posvetio razvoju moda za Skyrim da bi mu poslužio za dobivanje posla u gaming industriji.

Prije nekoliko mjeseci dovršio je mod pod imenom Falskaar i poželio da radi za Bethesda, kuću koja stoji iza The Elder Scrolls franšize.

Oni mu, međutim, posao nisu ponudili. Velicky je stoga poslao molbe na adrese brojnih razvojnih studija i na kraju ga je angažirati odlučio, ni manje, ni više, nego - Bungie, stu-

dio zaslužan za Halo i studio koji trenutno radi na next-gen FPS-u Destiny.

„Mislio sam da će me i Bungie ignorirati, ali nije i pogledajte kamo me to dovelo. Radi se o nevjerojatnoj firmi i nevjerojatnom razvojnom teamu. Nikad se nemojte bojati probati“, napisao je Velicky na Bethesda forumu.

Sony pred ostvarenjem cilja

VEĆ OTIŠLA DVA MILIONA PS4

Sony zadovoljno trlja dlanove jer je njegov PlayStation 4 do sada širom svijeta prodat u više od dva miliona primjeraka. Japanski gigant još je prije izlaska nove konzole obja-

vio da do kraja godina očekuju da će prodati više od tri miliona PS4 i na dobrom je putu da to ostvari.

PlayStation 4 prvo je lansiran u SAD 15. novembra, gdje je u roku 24 sata planulo milion primjeraka. Krajem novembra konzola je stigla i u Evropu i Australiju i sad je dostupna u 32 zemlje svijeta.

Filmovi i igrice

WARCRAFT U JANUARU

Početkom decembra potvrđeno je šest glumaca koji će biti angažirani za filmsku adaptaciju Blizzardova Warcrafta.

Suprotno najavama, na toj listi nema Colina Farrellu kojemu je navodno

bila ponuđena glavna uloga.

Sigurni su Ben Foster, Travis Fimmel, Paula Patton, Toby Kebbell, Rob Kazinsky i Dominic Cooper. Nije saopšteno ko glumi čovjeka, a ko orke, a snimanje počinje u januaru.

Rockstar najavio

SAN ANDREAS I ZA MOBITELE

Pošto je Rockstar već izbacio nekoliko obnovljenih starih naslova iz GTA serijala za Android i iOS, bilo je vreme da i legendarni San Andreas dođe na red.

Osim za iOS i Android, ova igra u mobilnom izdanju bit će dostupna i korisni-

cima Amazon Kindle Firea i Windows Mobile, a podržavat će i nedavno predstavljene gamepade za iOS uređaje, što je moguće otkad je Apple izbacio iOS 7 i podršku za gamepade.

Igra bi trebala da se pojavi do Nove godine, cijena nije objavljena, ali se pretpostavlja da će biti između pet i šest dolara.

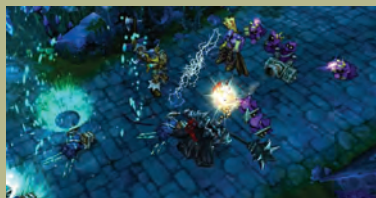
Riot Games pritisnuo igrače

DRŽITE SE LOL-a!

Riot Games, tvorcii League of Legendsa, donijeli su nekoliko interesantnih odluka vezanih za profesionalne igrače koji streamaju njihovu igru. Po novom ugovoru ni- ti jedan od njih, naime, ne smije streamati konkurentske naslove.

Mnogi se sad pitaju zašto, ako već Riot želi zadržati brand inzistirajući da njegove zvijezde ne igraju Dota 2 ili Demigoda, oni ne smiju igrati Starcraft 2.

- Uglavnom, LCS gameri trebaju se držati LoL-a planiraju li ostati u dobrim odnosima sa matičnom firmom - ne-

davno je na Redditu prokomentirao Riotov predstavnik.

Riot Gamers smatraju da LoL treba postati legitimni sport i da sva sponzorstva i

promotivni ugovori moraju pratiti odrednice kojima se sport koji se promovira zapravo sve čvršće utemeljuje.

Drugim riječima, najbolji LCS igrači više neće samo morati brinuti o tome je li im tastatura odgovarajućeg brenda, nego je tu i stream koji će smjeti emitirati, igra koju moraju podržavati i tako dalje.

Telltale Games uradio

THE WOLF AMONG US I ZA IOS

The Wolf Among Us nova je franšiza Telltale Games studija nakon ogromnog uspjeha koji je polučio The Walking Dead i funkcioni- ra kao prequel Fables stripu iz pera Billa Willingham.

Nakon što se prva epizoda serijala pojavila na PC, PS3 i Xbox 360 platformama, napokon će je moći zaigrati i vlasnici iOS uređaja i to po cijeni od pet dolara. Unaprijed se mogu kupiti i ostale epizode po cijeni od 15 dolara.

The Wolf Among Us za sada je naišao na vrlo dobre ocjene, što upućene i ne iznenađuje, s obzirom na razinu umješnosti koju je Telltale pokazao s The Walking Dead, čija je druga sezona u pripremi.

Život je lijep. To je nešto što si svakodnevno ponavljam. Mantra. Čak i kada odgledam nešto na televizoru, vezano za mjesto gdje provodim život i ljude sa kojima provodim isti - kažem sebi: Život je lijep. Nema veze što brojke vezane za život na ovom podneblju govore drugačije, Život je zaista lijep, samo je bitno da ne fali podmazivanja i derivata. A kada za-fali - dođe do zemljotresa.

Tako mi bar saopšti jedan poznanik, koji odgovorno tvrdi da je nafta glavno mazivo tektonskih ploča i da je ima svuda i na svakom mjestu, te da ga nije začudilo što je Shell odlučio da kopa i kod nas. I ja mislim da je bolje da se kopaju naftne bušotine nego oči. Samo da ne prođemo kao u Africi. Gdje Shell dođe - tu sukob pođe. I, na kra-

VIZIJE I DJELA

Život je lijep

ju, glavno pitanje - je li ta nafta srpska, hrvatska ili muslimanska / bošnjačka? Ili je i srpska i hrvatska i muslimanska? I, naravno, glavno pitanje - ko će tu najviše crnog kajmaka sakupiti?

Pišu portali da se Shell obratio federalnim vlastima. Pismo namjere, memorandum o saradnji. Isto tako, grandiozni MDfromLA je objavio nekad, onomad, ko zna kad, u skorijoj prošlosti, da će u RS naftu da ispituje Rus.

Ma tako i treba.

Prvo da je podijele, pa onda da ustanove da li je uopšte ima. Ako je i bude, pare će pokupiti oni koji buše, a ostali mogu da ga... Ok, i ovi naši vazelin vlastelini će ubiti koji paru na provizijama što su izlobirali po zakonu da se bušenja započnu, da se kanjoni rijeka naćikaju minielektranama, da se područja koje je Ramsar zaštitio pretvore u oranice (sjetimo se Bardače) ili da se sve što je za BiH važno u ekološkom, ekonomskom i humanom smislu - jednostavno iskulira, po zakonu, a kako drugačije?

Znam, levat nisam, a i bio sam gore - Norvežani imaju nafte ko govana i zahvaljujući istoj dobro žive, ali isto tako vode računa o svemu što nose izazovi rukovođenja sa tako velikim odgovornostima, ciframa, barelima, eurima, krunama. Kod nas cifre ostaju vlastovodećem kadru, a izazovi ostaju malom čovjeku - da preživi, plati

račune i životari.

Ali dok čekamo da nas buše po ko zna koji put, zapitajmo se ko su ljudi koji trenutno određuju cijenu nafte i naftnih derivata. Nisam novinar, ne znam ljude koji znaju ljude, nemam neki dobar izvor, pa možda ovo moje pitanje djeluje glupo, ali zaista - ko kontroliše cijene nafte i naftnih derivata u BiH? Pitam ovo iz prostog razloga što je cijena bezolovnog kod nas 1,20 eura, a kod Švabe 1,50 eura. Prosječna plata u BiH je 400 eura, a kod Švabe 1.200.

E sada - zašto nas tako brutalno pljačkaju i ko su ti likovi?

Nisu samo naftaši pljačkaši. To su i ovi telefonaši. Kako je moguće da u Sloveniji za 20 eura + PDV dobijete neograničen broj poziva u svojoj mreži, isto tako poruka i MMS-a + 4 GB in-

terneta. A ovdje? Skoro sam pročitao da su telekomunikacione usluge u BiH u odnosu na standard građana,

najskuplje u Evropi.

Kako naša država nije u stanju da ista izreguliše u korist napaćenog puka, bez obzira na popisno izjašnjavanje istog? Da li je ovo uopšte država?

Kako je Maduro mogao narediti vojsci Venecuele da okupiraju trgovinske lance koji prodaju elektronsku robu jer imaju previsoke cijene. Menadžeri iz trgovinskog lanca Daka su pohapšeni je su preskupo prodavali tehničku robu!? Na kraju je rekao kako to sve radi za dobrobit nacije.

Još da se kod nas zna koja je nacija za sve, bilo bi lakše. Ovak, svako se u svom prdežu guši sve siromašniji. Što na kraju nije ni loše. Zamisli da nismo ovako izdijeljeni pa da svako se guši u mješovitim prdežima? E to bi već bilo - neprijatno.

Može li kod nas ista vlast da naredi tajkunu, biznismenu, telefonašu, naftašu, bogatašu? Hm... Čekaj. Ne može. Svi su toliko umreženi i u kriminalu. Ruka ruku mije, satana se smije.

Mogu li ja prestati s upotrebom auta i točenjem goriva? Ne.

Mogu li iskulirati upotrebu interneta, telefona i malo kablovske? Ne.

Šta mogu, možemo ili možesh, učiniti po tom pitanju, osim zaključiti: Život je lijep, ničija nije do zore, dobro je imati samo dobrog dilera ili farma-

ceuta od povjerenja. Ako džehehem, pakao ili nešto slično postoji, vjernici mogu zamoliti da gorenavedeni osjete vatre ili led, vječnu muku ili nešto u tom fazonu.

Ateisti mogu da pišu mejlove i protestne note.

OK, nije ni to kraj svijeta, ima ljudi i gore žive. Recimo, Libija.

Imali nafte, super živjeli, ali sada - nešto ih je zadesilo. Očito da im naumi nisu bili usklađeni sa Shellovim. Zato pukovniku nema ko da piše. Sve su mu pobili. Kolateralno. I naftu su mu uzeli ili je još uvijek uzimaju - prestao sam da pratim kada je sa pukovnikom završeno. Nije crno zlato baš svakome na sreću dato i zato otvorenog srca, sa srećom u grudima ponovi: Život je lijep, bar se ne puca.

Sa druge strane, ima ljudi koji i bolje žive. I to mnogo bolje. Recimo, Islandani.

Njima vlada otpisala dug, rekla MMF-u bjaži, pohapsila odgovorne za ekonomsku krizu, izabrala novu vladu i super - život je lijep. Znam, reći ćete da je Island sve to sam zakuva, davali dobre kamate, pa Holandani i Britanci navalili da štede ko ludi, pa kada je sve puklo, pukli su i oni kao onomad stara devizna štednja u nas. Samo je Slovenac na kraju profitirao. A to što mi je ded ostao bez hrpetine para - piši propalo.

Ovi naši međedi (izvini medo) samo kredite dižu, u dugove gmižu i nikom ništa. Stanovi i vile po bijelom svijetu čekaju. Kada đavo dođe po svoje, vjerovatno će naguliti i to kao žrtve trenutka u kojem ih zatekne đavolji dolazak.

Zalud EU požuruje, prijeti blokadom fondova i donacija. Džaba se Brisel kočoperi, džaba Lajčak po čelu se znoji. Nema nama bez Švabe spasa. On nas je gazio, ali je nešto sagradio.

Kažu naslovi da se Srbija distancira od Republike Srpske, a proces udaljenja će pratiti Merkel - lično. Odlično. Možda i uprati način kako da odnos plate i benzina u BiH bude kao u Njemačkoj. Ali ako je sva ta supervizija tu pro forme - onda sam u startu rezigniran prema nenoj ulozi.

Nego, ako ima u njemačkim zatvorima mjesta, možda jedan transfer da se odradi, pa da onda možemo reći: Bravo Švabo, život je lijep.

P.S. U BiH trenutno preko masa ljudi čeka na izvršenje zatvorske kazne jer u zatvorima nema mjesta. U međuvremenu, dok se čeka, obavi se još koji poslić.

Život je lijep.

Iskreno
Grof Typaz

Ovi naši međedi (izvini medo) samo kredite dižu, u dugove gmižu i nikom ništa. Kada đavo dođe po svoje, vjerovatno će naguliti i to kao žrtve trenutka u kojem ih zatekne đavolji dolazak...

DŽENAT DREKOVIĆ, FOTOGRAF

Skidanje mentalnog i duhovnog holesterola

Konzumerističko doba dovodi do još jednog problema, a to je tehnomasturbacija i, mada se to u fotografiji dešavalo tik sa njenom pojavom, svoj vrhunac ludosti ona je dostigla sa pojavom digitalizacije

1 Kada i zašto ste odlučili da je fotografija Vaš životni poziv?

- Tada kada sam shvatio da je fotoaparat svjetlosna olovka koja može ispisivati život.

2 Vaša posljednja izložba imala je neobičan naziv Symhedonia. Možete li pojasniti o čemu se radi?

- Tema izložbe je *symhedonia* - simpatija za sreću drugih ljudi. Ciklus fotografija nastao je u Zavodu za zbrinjavanje osoba s intelektualnim poteškoćama u razvoju u Pazariću i predstavlja pokušaj moje inkluzije. Moji novi prijatelji iz Zavoda su me prihvatili, pokazali su puno razumijevanje za mene, uključili su me u svoj svijet i zajedno kreirali sliku o sebi i meni. I, konačno, zajedno smo izvršili i odbir slika za izložbu.

3 U kojem periodu su nastale fotografije?

- Fotografije su nastale u periodu od nekih mjesec dana, oktobar - novembar, a prije toga sam imao pripreme za snimanje, istraživanja u vezi s osobama s intelektualnim poteškoćama u razvoju, koje su trajale negdje oko dva mjeseca.

4 Kako ste zadovoljni posjetom i kritikom?

- Veoma sam zadovoljan i posjetom i kritikom, ali razlog mog zadovoljstva je taj što su štićenici Zavoda iz Pazarića, dio njih, došli na

otvaranje izložbe i sebe vidjeli onako kako bi se oni htjeli prikazati. Njihovo zadovoljstvo je bio i moj uspjeh.

5 Suosnivač ste Centra za fotografiju, film i multimediju Sarajevo. Koji su ciljevi i aktivnosti tog centra?

- Centar za fotografiju, film i multimediju (CFFM) nevladino je udruženje koje je 2011. godine osnovala grupa bosanskohercegovačkih profesionalaca i entuzijasta u oblasti fotografije i filma. Osnovni cilj rada Udruženja je istraživanje, razvoj i puna afirmacija ovih medija u društvu. Svoju misiju Centar ostvaruje kroz sadržaje koji se mogu podijeliti u četiri skupine - organizacija izložbi i manifestacija, edukacija, rad na arhiviranju i očuvanju fotografske i filmske baštine BiH, te praktičan rad kroz realizaciju projekata svojih članova. Svoje aktivnosti Centar provodi rukovodeći se najvišim etičkim principima, nastojeći kroz medij fotografije i filma poticati društveni dijalog između fotografskih i filmskih stvaratelja i okoline u kojoj stvaraju, promovirajući pri tome principe ljudskih prava, demokratije, građanskog društva i ekologije.

6 Radili ste dugo kao freelance fotograf.

Koliko se teško izboriti za egzistenciju?

- Veoma je bitno da čovjek radi posao koji vo-

li, što je veoma teško u današnje vrijeme, jer kad radiš nešto što voliš onda na kraju uvijek bude rezultata, a svaki se rad i trud isplati bez obzira na to koliko je život težak...

7 *Koliko je teško plasirati domaću fotografiju izvan granica BiH?*

- Mislim da kod naših fotografa vlada nepotrebno mišljenje da je teško plasirati domaću fotografiju van granica BiH. Razlog takvog mišljenja je taj da većina autora razmišlja previše lokalno. Što znači da kada fotograf smatra da je napravio dobru fotografiju, treba da pogleda na internetu kako veliki majstori to rade i tek će tada vidjeti gdje je njegovo mjesto u svijetu. To je dobar trening za skidanje *mentalnog i duhovnog holesterola*, a da ne govorim o ostalim duhovnim potrebama koje su preteča zdrave vizuelne predstave. Samo se sa takvim stavom fotografija može plasirati van naših granica.

8 *Odakle ljubav prema crno-bijeloj fotografiji?*

- Crno-bijela fotografija svodi sliku na čistu emociju, dok kolor zna da doda malo pretenzionog momenta samoj slici. To je moj subjektivni doživljaj fotografije i ne predstavlja nikakvo estetsko mjerilo.

9 *Rapidni razvoj tehnologije je doveo do toga da danas svako u džepu ima aparat i kameru. Koliko sav taj kvantitet utiče na kvalitet?*

- Konzumerističko doba dovodi do još jednog problema, a to je tehnomasturbacija. Mada se to u fotografiji dešavalo tik sa njenom pojavom, svoj vrhunac ludosti dostiglo je sa pojavom digitalizacije. Fotografija postaje prototip karakterističnog pravca kojim su u naše vrijeme krenule i visoka i komercijalna moderna umjetnost - preobražaj umjetnosti u metaumjetnost ili medije. Da li je fotografski aparat samo tehnički instrument što posve mehanički reprodukuje pojavnost ili ga treba smatrati istinskim sredstvom za istraživanje individualnog umjetničkog osjećaja!?

10 Ima li danas neobrađenih fotografija ili tržište jednostavno zahtijeva dotjerivanja kroz programe?

- Skrnavljenje fotografije i njene poetike pretjeranim, nezasićenim i histeričnim obrađivanjem u raznoraznim programima za obradu fotografija polako doprinosi njenom nestanku, odnosno utapanju u drugu umjetničku disciplinu. Sličan je primjer bio i u eri analogne fotografije koja je koketirala, odnosno nastojala da liči na ostale umjetničke discipline, gubeći pritom svoju suštinu.

11 Koje su to finese koje neku fotografiju čine sjajnom u odnosu na hiljadu sličnih drugih i već viđenih?

- Nepretenciozan pristup motivu ili subjektu daje fotografiji atribut posebnosti.

12 Koliko su uopšte članovi žirija jednoglasni prilikom izbora najboljih fotografija na takmičenjima?

- Ja sam imao tu privilegiju da nekoliko puta budem član žirija i mogu reći da su se fotografije birale na način koji dolikuje jednom ozbiljnom fotokonkursu. U suprotnom ne bih ni bio dio tima koji vrši odabir na neprofesionalan i neetički način. O drugim, sličnim fotokonkursima ne mogu govoriti jer nemam uvida u njihov način rada i bilo bi zaista glupo da išta nagađam ili pretpostavljam.

13 Koje društvene mreže koriste fotografi?

- Što se tiče mene, ja koristim Facebook (smijeh). Ali zaista postoje razne stranice i portali na kojima se može štošta vidjeti i naučiti...

14 Imate li iskustvo u filmovima. Postoje li neke specifičnosti?

- Film kao forma je meni bio interesantan zbog toga što sam mogao dosta toga naučiti o svjetlu, kostimografiji, scenografiji i drugim stvarima koje prate i klasičnu fotografiju, a u isto vrijeme se razlikuju od nje zbog samog pristupa.

15 Koje teme Vas najviše privlače?

- Teme za koje većina ljudi smatra da su stereotipi.

16 Da li ste izlagali izvan BiH?

- Imao sam priliku da izlažem u Beogradu, Splitu, Berlinu, Grazu, Leipzigu, Veroni...

17 Koliko često izrađujete svoje fotografije?

- Pa, u posljednje vrijeme, ne računajući zadnju izložbu, veoma rijetko.

18 Koliko je digitalna fotografija promijenila svijet fotografa?

- Brzina je postala glavno mjerilo suvremene proizvodnje i potrošnje slika. Mediji podupiru simultano egzistiranje na različitim prostorima i u različitim identitetima. Pojava digitalnih fotografskih tehnologija znači instantnu, neodgođenu, nepro-

cesualnu i još radikalniju re-aproprijaciju svijeta posredstvom slike.

19 Postoji li nešto što se zove fotografska kultura i šta ona podrazumijeva?

- Sve ono što predstavlja bonton i etiku u životu važi i za fotografiju. Tu zaista ne postoji nikakva razlika.

20 Može li se danas kvalitetno baviti ovom profesijom za male pare?

- Naravno da može! Jer se i sa jeftinijom opremom može uraditi dobra fotografija. Ne snima fotoaparat već čovjek.

21 Da li uvijek sa sobom nosite aparat za svaki slučaj ili ipak razdvajate poslovni život od privatnog?

- Poslovni se život mora razdvojiti od privatnog. Ne mora se uvijek nositi fotoaparat da bi se napravila fotografija, ponekad morate biti mentalni fotograf.

22 Postoje li trendovi u fotografiji?

- Postoje, uvijek ih je bilo, kao i u svakoj profesiji. Ali trendovi nisu univerzalno mjerilo vrijednosti, oni su samo segmenti jednog vremena.

23 Šta je trenutno trend u BiH?

- Mislim da je u proteklih par godina konceptualna fotografija postala trend u BiH, ne uzimajući u obzir reportažnu fotografiju koja je tu prisutna već dugi niz godina.

24 Postoji li uopšte neki okvirni podatak koliko se ljudi u BiH profesionalno bavi fotografijom?

- Mislim da taj podatak ne postoji i da ga je veoma teško precizirati, čak i okvirno.

25 Može li se kod fotografa govoriti o talentu ili je sve pitanje kvaliteta opreme i pravog trenutka?

- Polazna tačka jeste talenat, ali je veliko svetogrđe da se stvaralac osloni samo na njega. Kvalitetna oprema, bez talenta i intelektualne nadogradnje, vam dođe isto kao kad vozite ferrari po vratničkim uličicama, a nemate vozačku dozvolu (smijeh).

26 A sada malo o onima ispred objektiv. Squinching trik je

nešto čime pribjegavaju slavni i poznati kada se fotografišu. Ima li kakav savjet za amate-re, kako izgledati dobro na fotkama?

- Ne pretvarati se da su neko drugi.

27 Osim Symhedoniae, u martu ste imali i izložbu Ruke u Galeriji Zvono. Koliko ste profesionalno zadovoljni ovom godinom koja polako ističe?

- Uradilo se onoliko koliko se moglo (smijeh). Svaka moja izložba je rezultat slučajnosti, trudim se da se ne opterećujem oko toga kada i koliko bih izložbi trebao imati.

28 Kakvi su Vam planovi za 2014?

- Da ostanem zdrav i živ.

29 Kakav bi bio svijet bez fotografije?

- Ne tako drugačiji od današnjeg.

30 Vjerujete li u kvalitet sve brojnijih malih škola fotografije?

- Kvantitet ne znači i kvalitet, ali činjenica da je to fotoškola sve više otvara vjerovatnoću da se nešto želi i naučiti, a ne samo škljocati.

31 Koliko imate fotografija u arhivi?

- Zaista ne znam.

32 A koja Vam je najdraža?

- Ona koju nisam napravio.

33 Koja je najprestižnija svjetska nagrada za fotografiju?

- Mislim da ih ima puno i da su u istom rangu vrijednosti. ●

DIPLOMIRANA EKONOMISTICA U MIROVINI VAHIDA ŠEREMET IZ TUZLE

Haj'mo svi glasati za tuđe

Kriza u BiH mogla bi se prevazići novim izbornim sistemom u kojem bi u prvom krugu biračima bilo zabranjeno da glasaju za kandidate iz svoje etničke grupe, a u drugom bi svako mogao glasati za svakog...

Diplomirana ekonomistica u mirovini Vahida Šeremet, iz Tuzle, osmislila je novi izborni sistem za BiH i predlaže da on bude primijenjen za prevazilaženje krize u BiH najviše tokom dva mandata.

PROVJERA U STATISTICI

- Ideja mi je došla nakon što sam pročitao kako je Gandi jednog Indusa, kojem su muslimani ubili dijete, savjetovao da usvoji muslimanskog dječaka i odgoji ga u njegovoj vjeri. Mislim da je to poruka sa kojom bi cijeli svijet postao bolji, jer potrebno je mnogo ljudskosti i dobrote da se to postigne. Uopšte mi se jako sviđa ideja da se svako od nas odrekne nečeg da se ugasi mržnja i prevaziđe konflikt. Dakle, moj prijedlog je da, prije svega, svi mogu da predlažu kandidate - i pojedinci i stranke i grupe građana - sa tim da za svakog predloženog moraju dati obrazloženje zašto njihov kandidat zaslužuje povjerenje birača - kaže Šeremetova.

Važno je reći, smatra ona, da bi svaki predloženi kandidat morao proći provjeru SIPA-e i da svako ko je kažnjavao ili ima potvrđenu optužnicu ne bi mogao biti kandidat.

- Trebalo bi voditi računa i o mogućim manipulacijama i podizanju prijava tokom predizbornog procesa, pa bi te prijave trebale mirovati do završetka izbora, a ako bi kasnije bile potvrđene - kandidat bi bio isključen, a na njegovo mjesto bi došao prvi sa liste poslije njega. Ovdje bi i oni koji predlažu trebali voditi računa da ne predlažu one koji su imali suđenja i dobili sporne presude po kojima nisu krivi, a sve zbog neprofesionalnosti našeg pravosuđa, jer to vidimo svaki dan - kaže Šeremetova.

Njena ideja je da kod samog glasanja svi mogu da glasaju za sve kandidate, osim za one iz svoje nacionalne grupe.

- To znači da i dalje ostajemo Srbi, Hrvati, Bošnjaci i ostali, sa tim da su *ostali* svi koji imaju državljanstvo BiH, ali su se na popisu 2013. izjasnili da pripadaju nekoj od nedominantnih nacionalnih grupa. Ovo praktično znači da bi svako morao da se odrekne prava da bira *svoje* ili ljude iz svog nacionalnog korpusa, ali da iz preostala tri bira one

u koje ima povjerenje i za koje vjeruje da će dobro zastupati i njegove interese - kaže Šeremetova.

Pripadnost određenoj skupini bi, predlaže ona, bila određena na osnovu izjašnjavanja na popisu iz 2013. Provjera bi bila izvršena preko identifikacionog broja svakog građanina u biračkom spisku, koji bi morao biti usaglašen sa evidencijom statističkih ustanova u BiH nakon popisa 2013.

- Vjerujem da na ovaj način nacionalizam gubi uporište, a političke partije koje se nisu pokazale kao sposobne da vode državu, gube utjecaj. U cijelom ovom procesu valjalo bi voditi računa da prednost kod kandidiranja imaju mladi i obrazovani ljudi koji su se istakli učenjem i radom u BiH ili van naše zemlje - kaže Šeremetova.

KAKO DIJELITI FOTELJE

Nakon prvog kruga glasanja, objašnjava ona, dobivaju se praktično četiri grupe kandidata, rangiranih po broju bodova.

- Nakon toga po dvije prvoplasirane osobe iz svake od ovih grupa, dakle njih osam bi išli u novi izborni krug, neku vrstu referenduma i tada bi svi mogli da glasaju za sve njih na način da na listi glasaju za šest (ili manje) od njih osam. Tih šest bi na osnovu broja glasova bili raspoređeni na mjesta predsjednika države, predsjednika Zastupničkog i Doma naroda u Parlamentu BiH i njihovih zamjenika. Na ovaj način bi bila obezbijeđena potpuna ravnopravnost svih, a bila bi provedena i presuda *Sejdić i Finci* - kaže Šeremetova.

Dva preostala kandidata sa ove liste bila bi,

predlaže ona, raspoređena u dva doma Parlamenta BiH.

- Ostali kandidati sa liste bi bili raspoređeni u dva doma Parlamenta na način da po pet iz svake skupine i, to onih sa najvećim brojem glasova, budu raspoređeni u po dva doma Parlamenta, a preostali kandidati u te domove bi bili raspoređeni proporcionalno procentima iz rezultata popisa 2013. godine, sa tim da je moja ideja da oba doma Parlamenta imaju 60 članova, 40 plus 20, recimo. Nadam se da bi na ovaj način bili izabrani ljudi koji nisu opterećeni nacionalizmom, a cijeli proces treba unaprijed definisati zakonom - pojašnjava Šeremetova.

Ona zna da je njena ideja nerealna s aspekta uobičajenih sistema, pa je njen prijedlog da se ovo primijeni i testira u Mostaru.

- Naime, mi u BiH poslije rata nemamo ni pobjednika ni pobijeđenog, a nacionalizam je sve glasnjiji i glasnjiji. Rješenje za to nije kažnjavanje vođa jer bi se brzo pojavile nove vođe, ali vjerujem da bi na ovaj način ta ostrica nacionalizma bila istupljena. Nacionalizam je najopasnija ideologija. Ubiti, naime, nekoga samo zato što je druge nacije ili vjere je zastrašujuće. A upravo ta ideologija je bila povod za nasilje u BiH i mislim da je i danas temelj lošeg stanja u našoj zemlji. I koliko god djeluje nemoguće, vjerujem da postoje izuzeci kada se nešto zaista želi uraditi, pogotovo kada je u pitanju pomirenje. Mislim da bi ovo rješenje za BiH trebale usvojiti i Ujedinjene nacije kako ne bi bilo spora oko njegove primjene, ali da bi ga mogli primijeniti i drugi koji imaju probleme i konflikte na svojoj teritoriji. Jer, BiH u tome nije usamljena, a i cijela Evropa je bure baruta - kaže Šeremetova.

Svoj prijedlog ona je poslala na više adresa. - Poslala sam ovaj prijedlog OHR-u i Evropskom parlamentu. Iz OHR-a se niko nije javio, a iz Evropskog parlamenta su me obavijestili da na ovo ne mogu reagovati, jer nije napisano niti na jednom od zvaničnih jezika EU, pa sam prevela i poslala ponovo. Još nisam dobila odgovor, ali znam da su primili, pa ću čekati - završava Vahida Šeremet.

Bjelašnica je surova je planina koja je odnijela mnoge živote. Jedne od tih tragedija, one iz 1962. godine, bh. i planinari iz Srbije sjetili su se posljednjeg vikenda novembra.

WALKING THE VIA DINARICA

Jedanaestorica mladića, članova Kino-kluba, 2. decembra 1962. godine krenula je na Bjelašnicu da bi kamerom zabilježili predjele planine za dokumentarac *Bijela smrt*, ne sluteći da će sedmorica njih upravo tako i završiti život. Pet poginulih na vrhu Bjelašnice bili su iz Zemuna, dvojica iz Sarajeva.

Danas je vrh Bjelašnice jedna od tačaka na mapi planinarske trase *Via Dinarica*, inspirisane projektom *Via Alpina*. *Via Dinarica* je regionalna ideja o povezivanju predjela i planina Dinarida koje se protežu od Slovenije, preko Hrvatske, Bosne i Hercegovine, do Crne Gore i Albanije.

Ideja je postojala i ranije, ali niko nije uspio da je realizuje i da poveže sve tačke. Istina, bivša Jugoslavija je imala veliku planinarsku transferzal, koja se protezala od Triglava do

Ohridskog jezera, a često su je prolazili planinari većinom iz regije.

- Pripreme, za koje su bila potrebna dva mjeseca, skraćene su na dvije sedmice. Budžet je u najmanju ruku bio prepolovljen, ali se ipak krenulo na stazu dugu milion koraka - kaže alpinista i član Asocijacije avanturističkog turizma u BiH (ATABiH) **Kenan Muftić**.

U avgustu ove godine dvočlana ekspedicija *Walking the Via Dinarica*, u kojoj su bili Muftić i profesionalna fotografkinja **Elma Okić**, sa Prokletija na sjeveru Albanije krenula je na tromjesečni put preko planinskih masiva Dinarskog gorja, koje se proteže kroz Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, pa dalje do nižih planinskih masiva u Hrvatskoj i Sloveniji, do Postojne, gdje se susreće sa *Via Alpinom*.

Ovo područje pokriva oko 100 hiljada kvadratnih kilometara. Na tom putu, poklonu majke prirode, treba samo znati iskoristiti pruženi potencijal i uživati u planinarskim, biciklističkim ili rafting avanturama.

- Na samom putovanju nije sve uvijek išlo kako treba. Bilo je tu i padova i povredivanja, ali i pomaganja u spašavanju penjača na planini Čvrsnici, u kojem smo učestvovali Elma i ja, zajedno sa Bracom Zahiro-

vićem, Senadom Đelmom i Farukom, starijim iskusnim penjačima. Akcija spašavanja se završila uspješno, sa manjim povredama, ali i sa neopisivim osmijehom na licu čovjeka kojeg su centimetri dijelili od smrti - prisjeća se Muftić.

Ekipe magazina Start BiH je posjetila Nacionalni park *Sutjeska*, još jednu tačku sa mape *Via Dinarice*, i, zajedno sa Muftićem i **Timom Clancyjem**, stručnim saradnikom na projektu, obišla neka mjesta koja se nalaze unutar samog Nacionalnog parka. Iako taj dan zbog snijega nije bio prikladan za dužu šetnju i boravak u prirodi, samo druženje i atmosfera među učesnicima su bili fantastični.

I POSLA I KORISTI ZA LOKALNE ZAJEDNICE

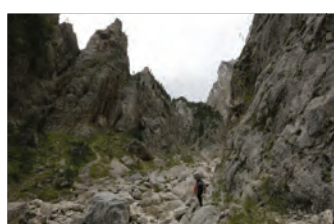
Sa Tjentišta, preciznije, iz restorana *Tentorium*, uputili smo prema vidikovcu na Dragoš sedlu odakle se, bar u danima kada nema magle, vidi vodopad Skakavac u srcu prašume Perućice.

Nakon pokušaja da se, uprkos vremenskim (ne)prilikama, ovaj veličanstveni prizor ovjekovječi fotoaparatom, nastavljamo u pravcu Prevorja u podnožju Maglića, koji je, podsjećamo, najviši vrh u BiH od 2.386 metara. On je pri-

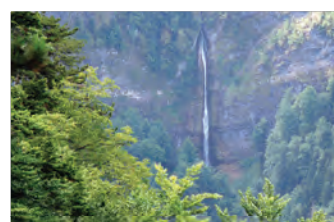
VIA DINARICA, PLANINARSKI PUT KROZ DINARIDE, INSPIRISAN VIA ALPINOM

Milion koraka Dinarom, od Prokletija do Postojne

Via Dinarica nema kraja, a mogu se uključiti svi, bez obzira na to da li se radi o planinarima, alpinistima, biciklistima ili običnim šetačima, rekreativcima

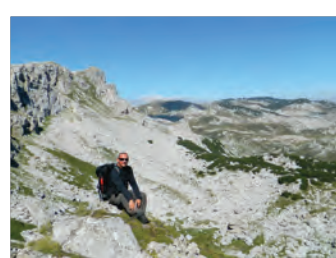
Planina Čvrsnica
2228 m.

Perućica u NP Sutjeska

Planina Prenj
2155 m.

Planina Treskavica
2088 m.

Montenegro

Bosnia and Herzegovina

PET PLUS PET

Kenanu Muftiću teško je bilo izabrati po pet top-destinacija na *Via Dinarici* koje bi trebali posjetiti planinari, te rekreativci i turisti. Evo, međutim, njegovog izbora.

Planinari:

- Prokletije
- Durmitor

- Prenj
- Velebit
- Maglić

Rekreativci i turisti:

- Nacionalni park *Una*
- Gornji tok rijeke Krke
- Snežnik
- Utočište medvjeda Kutarevo
- Dolina Grebaje

rodna granica između Bosne i Crne Gore i sa njega se pruža pogled na više planinskih masiva - Zelengoru, Volujak, Bioč, Ljubišnju, Durmitor... Vrijeme nam je tokom ove naše posjete, nažalost, uskratilo taj prizor.

Usred vjetrometine, gotovo u oblacima, na obližnjoj osmatračnici koja je, opet nažalost, bila zaključana, pravimo pauzu za doručak koji nikad nije bio brži.

Iz snježne mećave sa vraćamo na Tjentište, u *Tentorium*, gdje se pokušavamo zagrijati uz

čašicu domaće *kruške*, a izgubljenu energiju vratiti specijalitetom kuće, teletinom ispod sača. Punog stomaka, po-

malo umorni, ali prepuni utisaka, nastavljamo dalje.

Krećemo se u pravcu jezera Donje Bare, koje je također već prekrrio prvi ovogodišnji snijeg, a zaključak je da ga je snježna idila učinila još ljepšim nego tokom naše posljednje, ljetnje posjete. Mrak, koji se polako spušta nad jezerom, označava kraj ovog putovanja i signalizira da je vrijeme da se krene kući.

Naši sagovornici i vodiči na ovom putu napominju da je *Via Dinarica* dugoročni projekat, nema kraja, a u njega se mogu uključiti svi zainteresovani lju-

DINARA

Planina Dinara dala je ime cijelom planinskom prostoru od slovenskih Alpa do šarskih planina u Makedoniji.

Dinaridi su poznati kao tipično područje dubokog krša s ostrim krškim oblicima, siromašnom vegetacijom, surovom klimom i nedostatkom vode.

Područje Dinarida je, vjeruje se, ime dobilo po *Dindarima*, ilirskom plemenu koje je nastanjivalo ovo

područje.

bitelji prirodnih ljepota, ne samo iz BiH već i okruženja, bez obzira na to da li se radi o planinarima, alpinistima, biciklistima ili običnim šetačima, rekreativcima.

- Jedan od najvažnijih ciljeva je da idejnu planinarsku stazu realiziramo uz pomoć informacija koje se prikupe tokom pješaćenja cijelom dužinom Dinarida - kaže Muftić.

Za njega je uključivanje lokalnih zajednica u *Via Dinaricu* od velikog značaja i za sam projekat, ali i za lokalne sredine koje se mogu kroz razvoj planinskog turizma unaprijediti i ojačati, kao i promovisati cijeli region.

Organizatori i entuzijasti vjeruju da će se *Via Dinarica* sa vremenom naći rame uz rame sa svjetski poznatim stazama kao što su *Via Alpina*, *Staza Inka*, *Apalačke staze*, te planinske staze Himalaja. ●

Novogodišnje vanredno kolo

izvlačenje 31.12. u 20h

5x
VW Polo

SMS šaljite na

091 412 601 i 063 888 71
cijena poruke 0,50 KM + PDV

Putovanje

po želji (do 4.000 KM)
+ džeparac (1.000 KM)

Osvojite
novčane nagrade

10.000 KM
9.000 KM
8.000 KM
7.000 KM
6.000 KM
5.000 KM
4.000 KM
3.000 KM
2.000 KM
1.000 KM

Izvan Vremena ž.A.Č.Č.A.K

• svakog petka od 16.30 do 18.00 sati

SARAJEVO 106,2 Mhz JABLANICA / KONJIC 98,4 Mhz BIHAC 107,4 Mhz
TUZLA 102,1 Mhz SREBRENICA 105,6 Mhz JAJCE 98,3 Mhz
MOSTAR 94,0 Mhz BANJA LUKA 101,4 Mhz TREBINJE 106,4 Mhz

MAS MEDIA super OGLASI
Najbrži i najjeftiniji BH oglašni bazar

BESPLATNI MALI OGLASI

033 212 160, 032 245 346

SMS OGLASI: 091 110 500 (1 objava), 091 210 501 (4 objave)

REKLAMNI OGLASI: 033 444 354

www.superoglasi.ba

www.radiom.net

RADIO M

98,7 FM

RADIO KOJI SE
NIKAD
NE GASI

ZENICA 89,9 FM TUZLA 106,3 FM BANJA LUKA 104,2 FM

Pošaljite svoj oglas kao SMS
091 910 106 (sve mobilne mreže)
0-24

• Prilikom slanja SMS-a potrebno je najprije ukucati riječ **OGLAS** razmak te tekst oglasa. •

Svi oglasi poslani na gore navedeni broj biće objavljen sa crnom pozadinom i bijelim slovima i biće istaknutiji od ostalih oglasa u novin.

primjer oglasa

Audi A3 1.8T, g. 1998
siva metalik
prešao 155.000 KM
koža el. retrovizori,
al. felge
(cijena po dogovoru)

033/000-000

AKCIJE: DOBROTA SE KRUHOM I HLJEBOM ŠIRI PO BOSNI I HERCEGOVINI, ALI I PO REGIONU

I kruh i hljeb će svakako

Ivana Mandžo - Skoko zapitala se zašto akcija koja je započeta u Hrvatskoj ne bi mogla biti preslikana i na BiH, odapela je strijelu i danas se kruh za onoga ko to ne može obaviti sam može kupiti u Mostaru, Stocu, Čapljini, Zenici, Brčkom, Zavidovićima, Varešu, Banjoj Luci, Doboju...

Da se i dobrota može lako zakotrljati i rasti sama od sebe, kao grudva snijega gurnuta niz brdo u crtanom filmu, pokazuje inicijativa Gruđanke Ivane Mandžo - Skoko.

DJECI I TORTE

Ona je, naime, čula da je u Hrvatskoj pokrenuta akcija *kava za kasnije*, pa onda *kruh za kasnije* u kojima bilo ko, ako to želi, može da plati kafu u kafiću ili kruh i pecivo u pekari ili prodavnici pa ih ostaviti za nekoga ko može doći kasnije, ali nema novca za kafu ili kruh, pa se zapitala zašto to ne bi radili i ljudi u BiH.

Ideju je kao *strijelu odapela* krajem novembra, a već početkom decembra desetine pekara i prodavnica

širom Bosne i Hercegovine omogućile su kupovinu *kruha / hljeba za kasnije*.

- Čula sam za akciju koju su u Hrvatskoj pokrenule sestre Bjonda, Tanja, Sanja i Josipa,

onda sam se sjetila romske djece koja su prisiljena prositi po svim gradovima i dati novac gazdi iako prose, kao, za hranu, pa sam pomislila da bi s ovom akcijom imali gdje uzeti bar kiflu ili krofnu. Kako niti ja ni bilo ko iz moje familije nemamo pekaru ili prodavnicu, predložila sam to nekim prijateljima i počelo je u Mostaru, Stocu, Čapljini i Zenici - priča Mandžo - Skoko.

Sada to, kaže naša sagovornica, već rade trgovine Zepellin u Mostaru, Dalila u Stocu, Pekoteka Tomo Otvoreno iz Brčkog, Gradska pekara Čapljina, pekara Krivaja u Zavidovićima, MRM Vareš, Banja Luka, Doboju...

- Cjelokupni spisak još ne stižem napraviti od poziva zainte-

Ivana Mandžo

stići tamo kamo treba

resiranih i medija koji žele promovirati ovu akciju. Sada su nam se priključile i dvije tete koje prave torte, slastičarica *Michaela* iz Gabela Polja i *Inga* torte, sa tim da *Inga* torte želi donirati torte za štíćenike doma za nezbrinutu djecu u Mostaru, po uzoru na Dom u Banjoj Luci - priča Mandžo - Skoko, koja je inače zaposlena u Graničnoj policiji BiH.

Ideja se, kaže, širi od grada do grada. - Ljudi to prenose, mediji također i vjerujem da ćemo uskoro u cijeloj BiH imati po neku pekaru i prodavnicu koja se uključila u akciju - priča Mandžo - Skoko.

Za sada je, kaže ona, najveći problem s ovom akcijom to kako da ljudi kojima treba taj besplatni kruh saznaju gdje ga mogu dobiti, ali i da kažu da im treba.

KUHINJAMA NIKAD VIŠKA

- Ideja je da pekare ili trgovine koje žele sudjelovati u ovoj akciji na vidno mjesto u izlog istaknu tekst *Ovdje možete kupiti / dobiti kruh / hljeb za kasnije* i da na vidno mjesto postavite jednu korpu u koju bi se kruh za siromašne i beskućnike mogao odlagati. Prilikom kupovine, onaj ko želi kupiti dodatni proizvod - kruh, hljeb ili pecivo - ob-

Ovdje možete kupiti/dobiti „KRUH ZA POSLIJE“

„Kruh za poslije“ je akcija u kojoj može sudjelovati baš svatko.
Sudjelujte i Vi.

KAKO KUPITI „KRUH ZA POSLIJE“?

Prilikom Vaše kupovine, kupite dodatni proizvod (kruh) te obavezno naglasite da je to „kruh za poslije“. Osoblje ove Pekare Vaš će kupljeni kruh staviti na za to predviđeno mjesto te će netko tko je u situaciji da nema novca taj kruh dobiti besplatno. Na taj ste način, vrlo jednostavno, nekome uljepšali dan te mu pomogli u trenutku kada mu je pomoć najpotrebnija. Sigurni smo da ćete se osjećati bolje jer ste nesebično pomogli svojim sugrađanima. ☺

KAKO DOBITI „KRUH ZA POSLIJE“?

U teškoj ste životnoj situaciji te prilikom dolaska u Pekaru niste u mogućnosti kupiti (platiti) kruh? Nemojte se sramiti, niste krivi za takvu situaciju, nego od osoblja zatražite „kruh za poslije“. S osmijehom na licu uljudno osoblje ove Pekare dat će Vam kruh koji je netko za Vas već unaprijed platio. ☺

„Blaženije je davati nego primati.“

(Dj 20, 35)

ba to mogao kasnije dobiti besplatno. Naša poruka onima kojima treba kruh jeste ta da se ne trebaju sramiti zatražiti besplatan proizvod jer nisu oni krivi za situaciju u kojoj su, a sutra će i oni možda moći kupiti kruh za drugog - kaže Mandžo - Skoko.

Sada se akcija širi usmenom predajom i putem društvenih mreža, ali i putem medija, a Ivana Mandžo - Skoko na facebook profilu pekarama nudi da im ona odštampa i pošalje poštom obavijest da je kod njih moguće dobiti besplatan kruh.

Najzanimljivije su poruke koje kupci kruha za kasnije ostave na facebook strani akcije.

„Danas sam bila u pekari za koju znam da podržava ovu akciju. Pogledam na dio gdje je ponuda kruha za poslije, a ono prazno. Kupim, naravno, kruh. Pitam prodavačicu je l' ide ponuda. Odgovori ona još uvijek ljudima bude neugodno, ali budući da živim u kvartu, znam i vidim ljude koji traže plastične boce, te kada svrate do pekarnice tutnem im kruh za poslije. Nema riječi kojima se može opisati osmijeh onih koji dobiju kruh. Zbog tog osmijeha kupila sam još jedan kruh. Nekako sam u mislima već

bila nagrađena“, piše jedna učesnica ove akcije.

Ima, istina, i onih koji pitaju kako će biti sigurni da je kruh koji su platili otišao onom kome je zaista potreban, ali Ivana Mandžo - Skoko smatra da je to pitanje savjesti svakog ponaosob.

- Isto pitanje imamo i iz pekara i prodavnica, odakle pitaju šta ako kruh uzme neko kome ne treba, ali i šta ako bude plaćeno više kruha nego bude interesa. Svima sam rekla da je uzimanje plaćenog kruha pitanje savjesti, a da pekare i prodavnice višak, ako ga budu, odnesu u narodne kuhinje ili pozovu nekoga da to uzme i odnese. Tamo nikada nije višak - kaže Ivana Mandžo - Skoko.

Najnovija vijest jeste da su i u Sloveniji pokrenuli ovakvu akciju, samo što se tamo zove kruh za prijatelja.

- Odaziv je velik. U Ljubljani se na samom početku, od subote do ponedjeljka, akciji pridružilo deset pekara, a dogovaramo se i sa prodavnicama kruha u Celju, Kopru, Jesenicama i nekim drugim mjestima - rekao je za slovenačke medije inicijator ove akcije Dejan Roljič. ●

BRAZIL: SVJETSKO PRVENSTVO U FUDBALU NIJE VIŠE TAKO DALEKO KAO ŠTO TO KALENDARSKI IZGLEDA

Zmajevima se posložilo

Dok fudbalski stratezi budu tražili siguran način da se preskoče Iran, Nigerija i, možda, Argentina, operativci Saveza bi, bez drame i sa 9,5 FIFA-inih miliona u džepu, trebali sklopiti logistički mozaik

S KIM IGRAMO

Prvi favorit F grupe je trenutno treća reprezentacija svijeta Argentina, koja je dva puta osvojila naslov svjetskog prvaka, 1978. u svojoj zemlji i osam godina kasnije u Meksiku. Argentinci su još dva puta nastupili u finalima svjetskih prvenstava, 1930. u Urugvaju i 1990. u Italiji. Ekipu selektora Alejandra Sabelle predvodi najbolji igrač svijeta Lionel Messi, a za tim pun istinskih zvijezda igraju i Carlos Tevez, Javier Mascherano, Angel Di Maria, Sergio Ageuro...

BiH će prolazak u drugi krug tražiti protiv trostrukog afričkog prvaka Nigerije, koja je najbolje nastupe na svjetskim prvenstvima zabilježila 1994. i 1998. godine kada je izborila drugi krug takmičenja. U ekipi selektora Stephena Keshija ključni igrači su član Chelsea John Obi Mikel, veteran Vincent Enyeama, te Victor Moses, Ahmed Musa i Emmanuel Emenike.

Stručnjaci kažu da se ni Iran, trostruke azijske prvake (posljednji put 1976), koje vodi Portugalac Carlos Queiroz, ne smije potcijeniti. Iran je tri puta učestvovao na svjetskim prvenstvima, nikada nije prošao u drugi krug, a jedinu pobjedu na *Mundijalima* zabilježio je 2006. u Njemačkoj sa 2:1 protiv SAD. Danas su u timu Javad Nekounam, Masoud Shojaei, Reza Ghoochannejhad, Ashkan Dejagah, Andranik Teymourian...

Do 15. juna 2014., kada će fudbalske reprezentacije BiH i Argentine istrčati na čuvenu *Maracanu* i odigrati prvi meč F grupe Svjetskog prvenstva, pravit će se brojne analize, kombinovat će se, računati... Niko, međutim, ko je nekoliko minuta nakon izvlačenja grupa vidio i čuo Ivicu Osima u studiju BHT1, neće zaboraviti njegovu poluglasno, gotovo promrmljanu rečenicu *Ja lično mislim da prolazimo dalje...*

PAPE K'O PAPE...

- Grupa nije nimalo ugodna, ali BiH ne bi trebala zazirati od bilo koga pa ni od Argentine - kazao je Osim komentarišući to što su *Zmajevima*, osim *Gaučosa*, u grupi Iran i Nigerija. I vječito oprezni selektor BiH Safet Sušić nije pokazao da je nezadovoljan.

- Sigurno ćemo mi voditi borbu za drugo mjesto sa Nigerijom. To će biti ključna utakmica u kojoj bi nam možda i bod,

uz pobjedu protiv Irana mogao biti dovoljan za osminu finala. Argentina je tu apsolutni favorit i nama je najvažnije od njih ne izgubiti nekom velikom razlikom jer se može desiti da učesnika osmine finala odlučuje gol-razlika - kazao je Sušić.

Selektor nije bio u Brazilu na izvlačenju. Zaglavio je u saobraćaju, pa nije stigao na avion, to se već zna i vjerovatno će postati fudbalska legenda, no, o tom potom. Mijenjao ga je dopredsjednik No-

gometnog saveza BiH Darko Ljubojević, koji je, iako zamjenski, reagovao kao pravi selektor: *Ono što je najvažnije u ovom momentu jeste to da mi moramo da se okrenemo sebi i što spremnije dočekamo Svjetsko prvenstvo.*

- Vrlo važno je da nam svi igrači budu spremni, da igraju u svojim klubovima, te da se maksimalno ozbiljno pripremimo za prvu utakmicu. Imamo tim koji može da napravi dobar rezultat, ali ni u kojem slučaju ne smijemo raz-

NIJE LOŠE NA KLADIONICAMA

Kladionica najviše šansi za titulu daju Brazilu s omjerom 11/4, Argentina ima omjer 9/2, Njemačka 11/2,

a Španija 6/1.

Kladioničari su nakon izvlačenja BiH *smjestili* u osminu finala, a ako se desi da *Zmajevi* osvoje titulu, onaj ko na to uloži funtu, dobit će 100.

RASPORED SVIH UTAKMICA

A-grupa:

A1 Brazil, A2 Hrvatska, A3 Meksiko, A4 Kamerun

12. juna:

22.00 Sao Paulo: Brazil - Hrvatska

13. juna:

18.00 Natal: Meksiko - Kamerun

17. juna:

21.00 Fortaleza: Brazil - Meksiko

18. juna:

21.00 Manaus: Kamerun - Hrvatska

23. juna:

22.00 Brasilia: Kamerun - Brazil

22.00 Recife: Hrvatska - Meksiko

B-grupa:

B1 Španija, B2 Holandija, B3 Čile, B4 Australija

13. juna:

21.00 Salvador: Španija - Holandija

00.00 Cuiaba: Čile - Australija

18. juna:

18.00 Porto Alegre: Australija - Holandija

00.00 Rio de Janeiro: Španija - Čile

23. juna:

18.00 Curitiba: Australija - Španija

18.00 Sao Paulo: Holandija - Čile

C-grupa:

C1 Kolumbija, C2 Grčka, C3 Obala Slonovače, C4 Japan

14. juna:

18.00 Belo Horizonte: Kolumbija - Grčka

00.00 Recife: Obala Slonovače - Japan

19. juna:

18.00 Brasilia: Kolumbija - Obala Slonovače

00.00 Natal: Japan - Grčka

24. juna:

22.00 Cuiaba: Japan - Kolumbija

22.00 Fortaleza: Grčka - Obala Slonovače

D-grupa:

D1 Urugvaj, D2 Kostarika, D3 Engleska, D4 Italija

14. juna:

21.00 Fortaleza: Urugvaj - Kostarika

15. juna:

03.00 Manaus: Engleska - Italija

19. juna:

21.00 Sao Paulo: Urugvaj - Engleska

20. juna:

18.00 Recife: Italija - Kostarika

24. juna:

18.00 Natal: Italija - Urugvaj

18.00 Belo Horizonte: Kostarika - Engleska

E-grupa:

E1 Švicarska, E2 Ekvador, E3 Francuska, E4 Honduras

15. juna:

18.00 Brasilia: Švicarska - Ekvador

21.00 Porto Alegre: Francuska - Honduras

20. juna:

21.00 Salvador: Švicarska - Francuska

00.00 Curitiba: Honduras - Ekvador

25. juna:

22.00 Manaus: Honduras - Švicarska

22.00 Rio de Janeiro: Ekvador - Francuska

F-grupa:

F1 Argentina, F2 Bosna i Hercegovina, F3 Iran, F4 Nigerija

15. juna:

00.00 Rio de Janeiro: Argentina - Bosna i Hercegovina

16. juna:

21.00 Curitiba: Iran - Nigerija

21. juna:

18.00 Belo Horizonte: Argentina - Iran

00.00 Cuiaba: Nigerija - Bosna i Hercegovina

25. juna:

18.00 Porto Alegre: Nigerija - Argentina

18.00 Salvador: Bosna i Hercegovina - Iran

G-grupa:

G1 Njemačka, G2 Portugal, G3 Gana, G4 SAD

16. juna:

18.00 Salvador: Njemačka - Portugal

00.00 Natal: Gana - SAD

21. juna:

21.00 Fortaleza: Njemačka - Gana

22. juna:

21.00 Manaus: SAD - Portugal

26. juna:

18.00 Recife: SAD - Njemačka

18.00 Brasilia: Portugal - Gana

H-grupa:

H1 Belgija, H2 Alžir, H3 Rusija, H4 Južna Koreja

17. juna:

18.00 Belo Horizonte: Belgija - Alžir

00.00 Cuiaba: Rusija - Južna Koreja

22. juna:

18.00 Porto Alegre: Južna Koreja - Alžir

00.00 Rio de Janeiro: Belgija - Rusija

26. juna:

22.00 Sao Paulo: Južna Koreja - Belgija

22.00 Curitiba: Alžir - Rusija

GDJE IGRAMO

Reprezentacija BiH igrat će utakmice grupne faze na tri stadiona.

Estadio de Maracana - Rio de Janeiro je izgrađen 1950. godine, a renoviran između 2010. i 2013. Sa kapacitetom od 73.531 mjesto predstavlja najveći stadion u Brazilu. BiH će 15. juna u 19 sati tu igrati sa Argentinom.

Arena Pantanal - Cuiaba gradi se za Svjetsko prvenstvo od 2010. i očekuje se da će biti završena u februaru 2014. Imat će kapacitet 42.968, ali će oko 15.000 mjesta biti uklonjeno kad se poslije prvenstva demontiraju gornji dijelovi s oba kraja stadiona. BiH će na ovom stadionu odigrati utakmicu sa Nigerijom 16. juna u 18 sati.

Arena Fonte Nova - Salvador je izgrađena 1951. godine, ali je sad potpuno renovirana. Jedan kraj stadiona ostavljen je otvoren kako bi imao pogled na obližnje jezero. Stadion može primiti 52.048 gledalaca, BiH će tu igrati meč sa Iranom 25. juna u 13 sati.

mišljati, a poznavajući naše igrače i nećemo, da nam je ovo avantura i izlet. Ja vjerujem u sve njih i da će dati sve od sebe da budemo ne samo debitanti, već i prijatno iznenađenje za sve druge - ispričao je Ljubojević.

ŠAMPIONU 35 MILIONA

Njegov nadređeni, predsjednik Saveza Elvedin Begić gotovo da se nije ni bavio protivnicima, njega muče druge brige: kako sve organizovati.

- Sad moramo da se odlučimo za bazu u kojoj ćemo biti smješteni. Prvenstvo je komplikovano u organizacionom smislu jer su gradovi u kojim se igraju utakmice dosta udaljeni jedni od drugih, no mi smo spremni da odgovorimo zadatku - kaže Begić.

Operativci Saveza imat će težak zadatak da sve poslože kako treba, ali bar neće morati brinuti o parama.

FIFA je odlučila da učesnicima Mundijala isplati po milion i po dolara za troškove smještaja,

a osim toga već i za sam plasman Savezu od FIFA-e sleduje osam miliona dolara. Veće su i nagrade za najbolje u Brazilu.

- Nagradni fond je povećan za 33 posto, a osigurali smo i 70 miliona dolara namijenjenih za klubove iz kojih dolaze nogometaši koji će nastupiti na World Cupu - obznanio je generalni sekretar FIFA Jerome Valcke.

Konkretno, Izvršni komitet svjetske fudbalske federacije ukupnu cifru je sa 420 miliona dolara koliko je 2010. podijeljeno u Južnoj Africi, digao na 576 miliona dolara. Novi svjetski prvak će zaraditi 35 miliona dolara, pet miliona više nego 2010, a drugi finalista deset miliona dolara manje. ●

NA LICU MJESTA: SARAJEVSKA MUZIČKA AKADEMIJA ODRŽAVA VISOKE STANDARDE, ALI POSTAVLJA I NOVE

Vrhunska muzika živi

Studenti i nastavnici sarajevske Akademije međunarodne reference skupljaju redovnim koncertima, Majskim muzičkim svečanostima, Sarajevo Chamber Music Festivalom, Sarajevo Sonic Studiom...

Uopštoj najezdi i poplavi šunda, kvazi-muzičara i degutantnih *sataras* realitija kojima ni Regulatorna agencija za komunikacije ne može stati ukras, Muzička akademija u Sarajevu spada u rijetke institucije u Bosni i Hercegovini koje planski i kontinuirano održavaju visoke muzičke i umjetničke standarde i norme, ali i postavljaju nove.

KOME I ZBOG ČEGA?

U Akademiji ističu da nema dvojbi oko toga da su oni prije svega pedagoška institucija i da je to njihova osnovna misija.

Shodno tome, prije šest godina Akademija je pokrenula manifestaciju *Majske muzičke svečanosti* u cilju predstavljanja široj javnosti vlastitog pedagoškog rada, odnosno onoga što studenti tokom godine nauče u sviračkim disciplinama.

Međutim, osim pedagoškog, ne zanemaruju ni činjenicu da su istovremeno i umjetnička i naučna institucija, što je prije tri godine dovelo do pokretanja Sarajevo Chamber Music Festivala (SCMF), koji se radi u saradnji sa

slavnim *Manhattan String Quartetom*, jednim od naboljih u svijetu.

- Naša intencija je da sada izlazimo i u svjetsku javnost. SCMF je već postao poznat i na njega mnogi računaju. Taj festival je vrlo specifičan jer je i edukativni i programski, tu dolaze sjajni svjetski muzičari koji imaju radionice sa našim, ali i studentima naših partnerskih akademija kojih ima dosta i u Evropi

i u regionu. Sljedeći događaj koji je vrlo bitan za nas je koncertna sezona Muzičke akademije što se odvija kod nas i u BKC-

u. Imamo bar dva koncerta tokom sedmiце - kaže za Start BiH Ivan Čavlović, dekan Akademije.

Jedini značajan muzički segment koji nije obuhvaćen ovim projektima ticao se savremene kompozicije i kompozitora, pa je tako na ideju asistentice *Amile Ramović* početkom ove godine krenulo osmišljavanje i četvrtog projekta kojim bi bili kompletirani svi muzički

aspekti.

Tako je, nekoliko mjeseci kasnije, zaživio Sarajevo Sonic Studio. Pomogle su strane ambasade, prije svih njemačka i francuska, uz čiju pomoć je krajem oktobra u Sarajevo došao slavni kompozitor *Philippe Manoury*, a u novembru i njemački kompozitor *Heiner Goebbels*.

Philippe Manoury

SPREMAJU ČUDO

- Postavlja se, naravno, pitanje kome mi dovodimo te kompozitore? Sarajevskoj publici, odnosno našim i studentima kompozicije iz okruženja. Mi već sada imamo desetak studenata kompozicija od Ljubljane do Makedonije, koji šalju svoje kompozicije,

BRILJANTIN

Oduševljenje publike izazvao je i mjuzikl *Briljantin*, predstava studenata sarajevske Muzičke akademije, koja je do sada nekoliko puta izvođena u sarajevskom Narodnom pozorištu. Zbog velikog interesa, stigao je poziv za još jedno izvođenje u decembru.

Ivan Čavlović

cije, a koje izvide naši studenti i to prezentiramo kao koncert. U isto vrijeme ovi vrhunski kompozitori koji dolaze rade *masterclass* sa studentima kompozicije

- pojašnjava Čavlović.

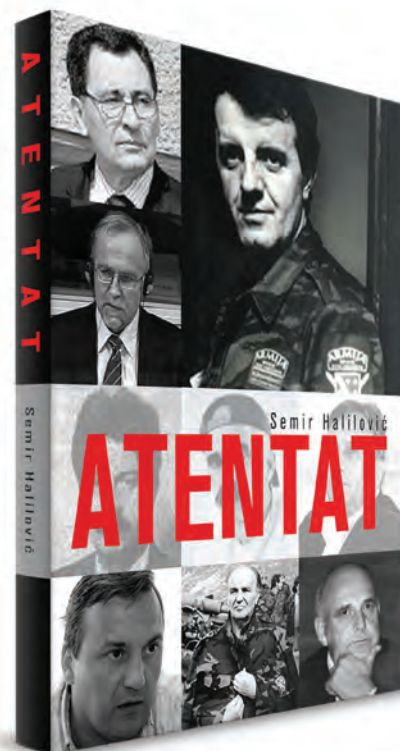
S obzirom na to da ovi projekti iziskuju veliko zalaganje, organizaciju, ali i finansijska sredstva, plan je da se Sarajevo Sonic Studio održava dva puta godišnje, što na Akademiji smatraju sasvim dovoljnim.

- Sve što radimo, mi radimo zbog svojih studenata iz jednostavnog razloga - mi želimo da naši studenti, kada izađu sa ove akademije, mogu raditi više poslova. Radimo ovo i zbog naših nastavnika koji također moraju imati neke reference jer se i na Akademiji može napredovati. Na *Majskim svečanostima*, primjera radi, sa Sarajevskom filharmonijom sviraju naši asistenti i studenti. Već sada mogu reći da će sljedeće *Majske svečanosti* koje, naravno, radimo sa Filharmonijom i BKC-om, biti čudo od festivala - najavljuje Čavlović.

Iako u Bosni i Hercegovini egzistira i Muzička akademija u Istočnom Sarajevu, sa jakim odsjekom

za harmoniku i duhovnu muziku, Akademija u Banjoj Luci sa nekim svojim specifičnostima, te privatna Akademija u Bijeljini, naš sagovornik smatra da sarajevska Akademija u BiH ipak nema konkurenciju, pa joj je jedan od ciljeva pravljenje rejtinga izvan granica BiH, čemu značajno doprinose ovakvi i slični projekti edukativnog karaktera.

U finansiranju projekata sarajevskoj akademiji do sada su u nekoliko navrata odobrena određena sredstva iz vladinih i nevladinih fondova. Problem je što ni ova akademija ne može do evropskih fondova, koji su rezervisani za zemlje članice EU, pa se do njih pokušava doći zaobilaznim putem, preko Hrvatske i Mađarske. (z.č.)

USKORO U PRODAJI ŠIROM BIH!

NARUDŽBE NA TEL: 062 195 631

VINKO BREŠAN, HRVATSKI REŽISER ČIJE SU KOMEDIJE APSOLUTNI REKORDERI U GLEDANOSTI POSLIJE RA

I'll be back

Jedan dan sam na naslovnici novina preko cijele strane vidio izjavu vodećeg katoličkog teologa u Hrvatskoj da je film Svećenikova djeca djelo pедера, lezbejki i komunista i da je komunistički pamflet. Onda sam znao - OK, provokacija mi je uspjela

Možete li ukratko predstaviti svoje posljednje ostvarenje Svećenikova djeca?

- Hrvatsko-srpska koprodukcija. Redatelj Vinko Brešan. Scenarist Mate Matišić. Glavni glumci Krešimir Nikić, Nikša Butijer, Marija Škaričić, Dražen Kühn. Žanr komedija.

Kako ste se odlučili za glavne glumce?

- Zato što su po mom mišljenju najbolji i zato što i fizički i sa svojim osobinama fantastično pripadaju likovima koje su trebali igrati.

Film se u hrvatskim kinima prikazuje od početka ove godine i odavno je postao najgledaniji hrvatski film u ovom stoljeću. Da li ste nakon posljednje klape bili svjesni da imate blockbuster?

- Blockbusteri i hitovi generalno se ne snimaju. Oni se dogode. Svatko ko krene raditi blockbustera to mu se neće dogoditi. Jedino što možete je raditi iskreno film i nadati se da će to publika prepoznati.

S obzirom na provokativnost teme i radnje filma, kakva

je bila reakcija crkve?

- Bio sam gotovo siguran da će me crkva udariti svojim najjačim oružjem, a to je ignoriranje. To se nasreću ili nažalost, kako ko vidi, nije dogodilo. Jedan dan sam na naslovnici novina preko cijele strane vidio izjavu vodećeg katoličkog teologa u Hrvatskoj da je film *Svećenikova djeca* djelo pедера, lezbejki i komunista i da je komunistički pamflet. Onda sam znao - OK, provokacija mi je uspjela.

Obiteljske vrijednosti su trenutno vrlo aktuelan pojam u hrvatskoj javnosti. Kako bi don Fabijan glasao na referendumu o braku?

- Zavisu da li govorim o *don Fabijanu* sa početka ili kraja filma. Sa početka filma bi glasao ZA, a sa kraja filma ne bi izašao na glasanje.

Zašto film nije ranije prikazan u BiH?

- Problem je bio što je film pozvan u konkurenciju Karlovyh Vary. Kao takav, minimum je bio da tamo ima međunarodnu premijeru. Stoga ga nisam smio distribuirati u BiH, a Karlovy Vary su tek u julu, pa sam morao čekati i, evo, tek sada se otvorio prostor.

Za prva dva Vaša dugometražna filma, Kako je počeo rat na mom otoku i Maršal, scenarije je pisao otac Ivo. Zanimljivo je da je oba u kinima gledalo po više od 100.000 ljudi i da ste neprikosnoveni na poslijeratnoj listi najgledanijih reditelja u Hrvatskoj. Kako je poslovno sarađivati s ocem?

- Imam jednu prednost što mi je otac. Prvo, Ivo Brešan je beskrajno iskusan scenarista koji je napisao jako puno scenarija prije nego što sam ga ja zvao. Druga stvar, kada mu ja

dođem i tražim od njega da radi scenarij, ne može odbit jer će ga žena ubit (smijeh). Kao treće, kao iskusan scenarista, on zna da se ja moram suočiti sa scenom koju ću snimiti i ako postoji bilo kakva dvojba između mene i njega, on će se prilagoditi mojoj želji.

Osim oca, poslovno sarađujete i sa suprugom Sandrom, koja je diplomirala montažu. Izgleda da ste od filma napravili porodični business?

- Ona je sada profesor montaže na Akademiji. Neko bi me sad već mogao optužiti za nepotizam (smijeh). Da sam se ja prije pet godina rastao od svoje žene, ona bi ponovo, kao moja bivša žena, montirala ovaj film naprosto zato što ja mislim da je najbolja. Ona meni osigurava jednu stvar koja je meni vrlo bitna. Naime, ja joj predam materijal u montaži i ona taj materijal kao montažer iščitava iz svoje vizure. Ja to kontroliram ne kao redatelj već kao gledatelj, gdje mogu neopterećen snimanjem reći *ovo mi se sviđa, ovo mi se ne sviđa, ovdje mi je premalo emocije...* Gledam scene kao gledatelj i govorim šta mi se ne sviđa, a ona to ispravlja. Ugodna pozicija.

Ovo je Vaš treći film u kojem se radnja dešava na ostrvu iako ste Zagrepčanin?

- Ja sam ustvari Šibenčanin i ovaj film je sniman na otoku Prviću, u mjestu Šipurine. Ja sam znao da ga moram snimati u Dalmaciji jer more mora biti u kadru. Obišao sam sva mala mjesta od sjevernog Jadrana do Dubrovnika. Mjesec i po dana sam tražio mjesto za snimanje. I gdje sam ga našao? U prvom otoku do Šibenika, zato se i zove Prvić. U mom vlastitom dvorištu sam našao to mjesto. Zanimljivo je da na Prviću u životu prije toga nikada nisam otišao, iako je na par stotina metara od grada. Onda sam zaključio samo jednu stvar - ljepotu tražite u svom dvorištu jer će te je tu najčešće pronaći.

Koliko je danas rediteljima teško doći do kvalitetnog scenarija?

- U Hrvatskoj je beskrajno teško doći do kvalitetnog scenarija i zato redatelji vrlo često pišu svoje scenarije. Ja nisam taj. Vjerujem da bih znao napisati scenarij, ali onda taj film ne bih mogao ja režirati, jer bih pišući scenarij već proživio taj film. A ja ga trebam preživjeti kao redatelj. Scenarija ima malo zato što ima malo scenarista. Odgovorno tvrdim da je jedini pravi profesionalni aktivni scenarista u Hrvatskoj **Mate Matišić**.

Pratite li ikada uživo reakciju publike dok gledaju Vaša ostvarenja i možete li iz toga nešto naučiti?

- Oooo, jako puno. Meni je ovo treći film koji je žanrovski komedija, a u komediji su reakcije publike uvijek najčišće. Ili se smiju ili se ne smiju. Kod drame nemate pojma kako se publika osjeća tokom projekcije. U komediji odmah znate. Dosadašnje iskustvo mi govori da se dogodi 90 posto momenata gdje znam da će se ljudi nasmejati. Desi se, međutim, 10 posto momenata u kojima se niko ne smije a ja sam mislio da hoće, ali i na 15 posto mjesta gdje uopće nisam predviđao da bi se ljudi smijali, oni padnu na pod od smijeha. Ta iznenađenja kompenziraju ono što nedostaje, pa je to balansirano. To mi je isto iskustvo sa sva tri filma.

Koji su osnovni elementi dobrog filma ili mora postojati neki Faktor X?

- Kad bih ja znao tu šifru, sigurno je ne bih rekao ni vama, niti bilo kome, nego bi je držao za sebe. Nisam toliko lud da bih dijelio tajne dobrog filma (smijeh). Ono što je sigurno element dobrog filma je iskrenost onoga koji ga radi. Da ga radi iz sebe i svog svjetonazora bez kalkuliranja. Naravno da samo snimanje implicira neku kalkulaciju, ali osnovna postavka mora biti iskrena. Onda imate šansu, ne garanciju već šansu, napraviti dobar film. Što se tiče uspjeha ili snage nekog filma, snaga svakog umjetničkog djela u velikoj mjeri ovisi o trenutku nastanka. Neki filmovi koje ste vidjeli imaju snagu zbog trenutka kada su prikazani. Da su prikazani pet godina ranije ili kasnije više tu snagu ne bi imali. To je tako u

svakoj umjetnosti, a pogotovu u filmu.

Filmadžije uglavnom rade sa tuđim parama. Koliko ste zbog toga opterećeni komercijalnim efektom?

- To je priroda posla filmskog redatelja. Orson Welles je jednom rekao *film je najbolji posao na svijetu, ali ima jedno proklestvo, novac. Trošimo tuđi novac*. E, to je sad vrlo delikatno pitanje koje ste postavili. Naime, novac je ogroman, da se ne lažemo. Prosjek za film je nekih milijon eura, što je kod nas strašno ogroman novac. U Nizozemskoj bi taj film koštao sedam milijuna jer su plaće drugačije. Međutim, postoji opasnost da ta količina novca toliko opteretiti redatelja da mu slomi kičmu na samom snimanju, jer je preopterećen trošenjem para! E, tu svaki redatelj treba naći balans između ego i skromnosti. Treba imati ego da zaista iskreno vjeruje da je on taj koji zaslužuje potrošiti taj novac, a ne neko drugi. Sa druge strane mora biti skroman prema priči koju priča. To je taj balans.

Hrvatski humor tradicionalno baš i nije bio neki izvozni proizvod, ali Vama to ipak polazi za rukom. Kako?

- To je stvarno istina. Kada sada gledate hrvatske komedije od prije 1995, nabrojali biste ih doslovno četiri, pet. *Tko pjeva zlo ne misli*, *U raljama života* **Rajka Grlića**, *Ciguli miguli* i uvrh glave još jedna, najviše dvije. Naprosto, komedija nikada nije bila hrvatski žanr. Ja sam možda priča za sebe. Već sam rekao da sam iz Šibenika. Humor je dio mog života i način razmišljanja ljudi u Šibeniku. To je surov humor. Vrrrrlo grub. Dapače, vrlo brutalan, ali je naš i domaći. Uvijek je bilo samo jedno pitanje, da li je pojedinac u stanju taj lokalni humor pretočiti u neko umjetničko djelo koje mogu prepoznati ljudi izvan te lokalne sredine. Ako to uspije, onda je to humor koji se može prodati.

A postoji li neki humor ovdje na Balkanu koji Vas fascinira?

- Svi znamo da je bosanski humor nešto što je neprikosnoveno. Vi ste mlađa generacija, ali ja se sjećam serije *Teversenove bajke*. To je briljantna bosanska serija i briljantan humor koji je nastao vrlo brzo nakon *Monty Pythona*. Bio je žestok, surov i obožavao sam ga. To samo govori da je tradicija humora u BiH vrlo duboka i široka. Uvijek me veseli što kad gledam većinu bosanskih filmova uvijek postoji neki mali humorni diktorski gdje se čovjek može nasmijati bez obzira da li se radi o najtežoj drami. Tako ja vidim bosanski film. Bosanski humor je nešto što je jako prepoznatljivo i što ljudi vole, pogotovu u Hrvatskoj.

Kako se nosite sa negativnim kritikama?

- To-

ga uvijek ima. U početku, kao mlad redatelj, uvijek sam se, kao i svi, nervirao. Ali onda sam shvatio da je to samo mišljenje jednog čovjeka i ništa više. U životu sam pročitao i da sam idiot i da sam napravio remek-djelo, ali to su bili samo stavovi jedne osobe.

Čini se da su Vam drage kontroverzne teme. Šta je sljedeće?

- Premaglovito mi je u glavi da bih najavio. Da mi je malo čišće, rekao bih vam. Za sada mi je u glavi neka anegdota za koju moram vidjeti da li ona ima snagu da preraste u dva sata ili ne.

Znam da je teško i nezahvalno komentarisati rad kolega, ali koje reditelje s ovih prostora najviše cijenite?

- Ima ih jako puno. Ovdje u BiH ima reditelja koje jako volim poput **Jasmile, Danisa i Pjera Žalice**. To su redatelji koje izuzetno cijenim i koji imaju pravi i točan pristup filmu. Pravi mi je užitek gledati njihove filmove.

Kojeg biste glumca rado angažovali u nekom svom ostvarenju, a niste imali prilike do sada?

- Ne razmišljam na taj način. Postoji čitav niz glumaca sa kojima bih rado radio, ali moja metodologija biranja glumaca je uvijek da tražim ljude koji fizički i osobnim mentalnim karakteristikama najviše mogu pripadati liku kojeg tumače. Ali kad me već pitate, strašno rado bih radio sa **Emirom Hadžihafizbegovićem**. To je briljantan glumac koji nudi strašno puno.

Da li Vam je neko odbio ulogu?

- Sad ste me zatekli. Desilo mi se par puta da neki glumac nije imao termine zbog nekih već preuzetih obaveza. To se često dešava. Ali, da mi je neko odbio ulogu zato što mu se ne sviđa... Hm... Ne mogu se sjetiti.

Postoji li neka bh. tema koju biste rado obradili?

- Ima 100 tema, ali se nijednu ne bih usudio raditi, jer BiH ima tako dobrih redatelja da ja ne mogu biti bolji od njih u njihovim temama.

Sada kada je Hrvatska u EU, da li Vam je lakše zatvoriti finansijsku konstrukciju?

- Nisam primijetio. I prije ja sam prolazio u fondu *Euroimages* i dobijao sredstva, kao što sam ih dobio i sada za *Svećenikovu djecu* u trenutku kada Hrvatska još nije bila u EU.

Na određeni način, svijet filma je ispred svijeta politika. On se mnogo brže od politike ujedinjava, zbraja i komunicira, tako da je svijet filma bio u EU mnogo prije politike.

Kakav je uopšte status kulture i umjetnosti u Hrvatskoj?

- Re-

ću ću samo jedno. Kultura je naša zadnja obrana. Bojim se da će, ako ona pukne, nadvladati opći primitivizam.

Ušli ste u uži izbor za najbolju evropsku komediju. Ukoliko osvojite titulu da li će to biti najvažnija dosadašnja nagrada?

- Meni da.

Film se distribuira u više zemalja. Ali kako je došlo do saradnje sa Islandom i Južnom Korejom?

- Da vam pravo kažem, postoji tvrtka iz Pariza koja se zove *Wide*. Oni su vidjeli da je, kada je išao u distribuciju u Hrvatskoj, film četiri tjedna bio prvi na listama ispred američkih hitova. Kontaktirali su producenta, tražili DVD, pogledali, rekli da im se sviđa i da bi rado bili *sales agent* tom filmu. Mi smo im dali i oni sada rade svoj posao. Nude film i prodaju ga.

Maloprije ste spomenuli neke bh. redatelje.

Ali kako ocjenjujete ukupnu bh. kinematografiju?

- BiH ima izvanredan broj talentiranih pojedina koji svojim djelima naprosto privlače pažnju. Bila bi sretnija okolnost da postoji uređeno financiranje i poticanje svega što je vezano uz kinematografiju. Ali sigurno je da BiH sa toliko talentiranih ljudi ima enormne kapacitete.

Da li su Svećenikova djeca imala problema sa piraterijom?

- Treći vikend prikazivanja se pojavio na *torrentima*. Nije mi baš ubilo distribuciju, ali je dobro uništilo. Nema šanse da se to zaštititi. Sada kada su se objavile nominacije, pojavio se pirat sa grčkim titlovima, portugalskim, njemačkim, turskim, italijanskim... Ne znam koga više nema (smijeh). Pirati oštećuju, ali ipak ne uništavaju. Ljudi ipak idu u kino.

Koliko znam, do sada Vas nije bilo na Sarajevu Film Festivalu?

- *Svjedoci* su bili u propratnom programu, ali ne u konkurenciji. To me veselilo zato što je taj film prikazan u onom dugom kamionu jer je to predivno, pošto se kraj filma zbiva u nekim vojnim kamionima pa je bilo zanimljivo. Ja bih volio biti na SFF, ali se nešto valjda nije poklopilo. Jednog dana će se i to dogoditi. Obožavam SFF i mislim da je to najvrednija stvar koja se dogodila regiji u posljednjih 20 godina.

Koja je najbolja komedija koju ste pogledali u posljednje vrijeme?

- Slabo me nekako oduševljavaju komedije, više me oduševljavaju drame (smijeh). Jako mi se svidio film **Bobo Jelčića Obrana i zaštita**. Taj me film duboko uzbudio. Zanimljivo je da sam ga gledao kao najnapetiji triler. Doslovno!

Koliko uopšte gledate filmova sedmično?

- Manje nego što bih želio, jer mi život često ne dopušta da stignem nešto vidjeti. Pogledam sve što mogu, ali nažalost više kući nego u kinima. Imam dvoje djece pa u kinima gledam od *Thora* do *Osvetnika* (smijeh).

Da se ne bavite filmom, u kojoj oblasti biste potražili egzistenciju?

- Pooooojma nemam! Jedino što znam, bar sebe ubjeđujem, jeste raditi filmove.

Koja je za Vas najpoznatija filmska replika?

- *I'll be back*.

Novogodišnja poruka?

- Sretna Nova godina! (smijeh) ●

TELEVIZIJA
SLON
eXtra
TUZLA, BIH
Slon
RADIO

SLUŠAJTE I GLEDAJTE DA BISTE ZNALI

+387 35 205 205
www.radioslon.ba 89 MHz

TNT
RADIO

Travnik 95.10
Zenica 93.40
Bugojno 93.50

www.tnt.ba

KAMELEON PIN BH

UDRI MUSKI!
101.2
MHz FM
Svako jutro,
svaki radni dan...

+387 33 727 000

Q radio
105.2 FM

TEL: +387 32 73 52 80 ; +387 32 73 07 40
e-mail: marketing.q@gmail.com

STUDENTSKI
RADIO
SARAJEVO

eFM
95,2 MHz

RADIO
ZOS
107 FM

ENVER MARIĆ, LEGENDA: NE LOMITE MI JOA ŠIMUNIĆA

SLOBODNA BOSNA

NEZAVISNA INFORMATIVNA REVIIJA

BOSNA I HERCEGOVINA - SRBIJA

**NAŠI LJUDI
U VLADI
SRBIJE**

VUČIĆ, RADULOVIĆ, MIHAJLOVIĆ, TASOVAC...

TVORNIKA DNEVNIH VIJESTI
WWW.SLOBODNA-BOSNA.BA

USKORO NATURE
apa hotel Toplica *****

www.slobodna-bosna.ba
ISSN 0364-1436 PRINTED IN BOSNA I HERCEGOVINA
9 770359 43065 0 00693

www.startbih.info

VELJKO MILKOVIĆ, PRONALAZAČ I INOVATOR KOJI RUŠI GRANICE NAUKE

Stigli na korak do **perpetuum**

Dvostepeni mehanički oscilator još nije mašina koja radi bez energije, ali troši samo desetinu uobičajenog ● Sljedeći korak je struja koju će proizvoditi klatno, čime se dovodi u pitanje kompletan dosadašnji princip

um mobilea

VEZA ZA SMILJANIMA

Veljka Milkovića mnogi su prozvali *novim Nikolom Teslom*, a zanimljivost je da njegovi preci potiču iz mjesta pored Smiljana, Teslinog rodnog sela.

Milković je po zanimanju historičar, a prema istraživanjima ga je usmjerila lična tragedija kada je 1968. godine, kao tinejdžer, teško stradao od mine zaostale iz Drugog svjetskog rata.

Za svoj višedecenijski rad dobio je brojna priznanja u zemlji i inostranstvu, a kao potvrdu svog istraživačkog rada navodi da mu je objavljeno 36 pronalazaka.

Prvi zakon termodinamike kaže da se energija ne može stvoriti ni iz čega, niti se može uništiti, već se može samo prenijeti iz jednog oblika u drugi ili sa jednog tijela na drugo. Pojednostavljeno govoreći, nemoguće je napraviti bilo kakvu mašinu, *perpetuum mobile*, koja bi stvarala energiju ni iz čega.

AMERIKANCI PLATILI DIONICAMA

Upravo potraga za famoznim *perpetuum mobile* već vijekovima predstavlja *Sveti gral* za svakog istraživača i pronalazača.

Veljko Milković, pronalazač i inovator iz Novog Sada, možda nije konstruisao mašinu koja radi bez ičije pomoći, ali je izgleda vrlo blizu tome.

Dvostepeni mehanički oscilator, koji funkcionira na sistemu klatno - poluga, izazvao je veliko interesovanje svjetske naučne javnosti, ali i poduzetnika, pa nije ostao, za razliku od mnogih drugih izuma, samo patent na papiru.

- Klatno je isto što i ljuljaška, a ono je okačeno na jednu dvostranu polugu, što je slično klackalici. Sa jedne strane

je okačeno klatno, a sa druge strane klackalice je pumpa. Malim prstom može da se pumpa voda. Potrebna je jedna desetina energije koju bi inače trebalo uložiti snagom mišića ili putem nekog motora. Princip je vrlo jednostavan. Istraživanja se vrše u cijelom svijetu, a mašina je našla praktičnu primjenu u SAD, gdje se jedna varijanta proizvodi u kompaniji *Gravitational Energy Corporation*, koja je moj patent priznala kao moje suvlasničko učešće. Drugim riječima, dobio sam dionice kompanije kao nagradu - kaže Milković za Start BiH.

Kompanija je Milkovićev patent konstruktorski nadogradila vlastitim patentiranim filterima koji omogućavaju prečišćavanje i najzagađenijih voda, čak i septičkih jama. Ova simbioza dva patenta se sada, po riječima našeg sagovornika, planira i pokušava prodati vojsci, odnosno NATO paktu.

Milković kaže da ima veoma kvalitetnu saradnju s američkim pronalazačem **Johnom Bedinijem**, živom legendom u oblasti istraživanja besplatne energije.

KLATNO EFIKASNJE OD TURBINE

U Novi Sad je zbog našeg sagovornika dolazio i istraživač dr **Peter Lindemann**, ali i mnogi drugi američki i svjetski naučnici.

Razne verzije i replike ove pumpe masovno se proizvode širom svijeta, a najpopularnije su u Indiji, gdje mnogi studenti rade i diplomatske radove na ovu temu.

Nakon što naš sagovornik dobije sredstva od srbijanskog ministarstva nauke, proizvodnja prototipa bi uskoro mogla krenuti i u jednoj novosadskoj kompaniji.

Milković do sada ima 129 priznatih patenata i znatno veći broj neprijavljenih, a među primjenjivanim inovacijama je i samogrijna ekološka kuća. Sada radi na primjeni oscilatora u proizvodnji električne energije.

- **Trenutno radim na oscilatoru jer postoji bezbroj mogućih primjena za proizvod-**

nju električne energije koja bi se mogla proizvoditi sa vrlo, vrlo malim inputom. Klatno traži jako malo energije i neuporedivo je efikasnije od rotacije. Cijela tehnologija je krenula u pogrešnom smjeru zato što se ta forma točka, rotora, turbine ili zupčanika, smatra kao najbolje rješenje. Ali, ukoliko se sve napravi kako treba, klatno ostaje stotruko duže u kretanju - uvjerava nas Milković i pritom dovodi u pitanje cjelokupan dosadašnji način proizvodnje energije.

Zajedno sa svojim pomoćnicima, registrovao je, kao udruženje građana, *Istraživačko-razvojni centar Veljko Milković*.

Na elektronsku adresu centra dnevno stiže između 20 i 80 mailova, a povremeno im se javljaju i istraživači iz Bosne i Hercegovine.

Život inovatora nije lagan, a izgleda da nikada nije ni bio.

- **Ja javno nastupam od 1974. godine i znam da život inovatora na Balkanu nije bio veseo ni za vrijeme bivše Jugoslavije. Po broju prijavljenih patenata u Evropi je iza nas bila samo Albanija - kaže s osmijehom Milković.**

(z.č.)

SVETLANA RAŽNATOVIĆ, VLASNICA FUDBALSKOG KLUBA, NEPRIKOSNOVENA ZVIJEZDA ESTRADNIH I CRNIH HRONIKA

Ceca svoje otpievala

Svetlana Veličković je voljela čitati knjige sestara Bronte, u školi je morala biti odlikašica zbog mame učiteljice, završila je za poljoprivredno-veterinarskog tehničara, a onda zapjevala i upoznala Arkana...

Može li bolje: Noć uoči atentata na premijera Srbije Zorana Đinđića, 11. marta 2003. godine, Svetlana Ražnatović je na dodeli novoustanovljenih Pinkovih godišnjih nagrada najavila svoj nastup i pesmu Dragane moj rečima *Sada nešto srpsko* čime je izazvala ovacije u publici i odlazak pevača Crvene jabuke iz sale, piše beogradske publicista Marko Lopušina u jednom feljtonu iz 2005.

SABLJA ILI ČAKIJA?

Noć uoči izlaska ovog broja Starta BiH Ceca nije nigde pjevala. Spremala se na sud, na kojem je 10. decembra morala otkriti šta je sve bilo u sefu njenog ubijenog muža, nedosuđenog ratnog zločinca Željka Ražnatovića Arkana. Sudila se oko para sa još jednim nepresuđenim, Vojkanom Đurkovićem Puškarom, Arkanovim majorom, Karadžićevim šefom semberske komisije za razmjenu zarobljenika, poginulih i civila, kako se pristojno zvala institucija za etničko čišćenje Republike Srpske.

prebili direktora FK Mladi proleter Aleksandra Olarevića. Prva zvanična vest, u vreme vanrednog stanja u Srbiji, da je Ceca uhapšena objavljena je u subotu, 15. marta 2003. godine, ali je tu informaciju sama Svetlana Ražnatović demantovala, mada su neki ljudi iz srpske policije tvrdili novinarima da je vest tačna. I uglavnom je bila: Ceca je uhapšena 17. marta i četiri je mjeseca

bila pritvorena tokom *Sablje*, kojom je posječen *Zemunski klan*, zbirka ubica i kriminalaca, što specijalista, što opšte prakse, *proslavljena* Đinđićevim ubistvom koje, ipak, nije bilo ni vrh ledenog brijega onog što je radila ta banda *Milorada Ulemeka Legije*.

Legija je pucačku karijeru na Balkanu počeo u Arkanovoj gardi, pa je prekomandovan u srbijansku tajnu policiju i uznapredovao do šefa specijalne jedinice *Crvene beretke*, ali to je neka druga biografija. Ona se sa Cecinom počinje preklapati negdje 1993. godine, kada su se upoznali u Arkanovom kampu za obuku njegovih gardista u Erdutu. Preklapale su se sve do *Sablje* od koje se Legija krio, ali nije uspio i sakriti, u Cecinom domu. Onda su se razišle: Legije eno u zatvoru, mnogi kažu da nikad od tamo neće izaći, Ceca je svoje odležala.

Dobro, ne baš *odležala*: krajem februara prošle godine sa noge joj je skinuta elektronska sprava za nadzor kretanja koju je nosila osam mjeseci. U maju 2011, naime, Ceci i mlađoj joj se-

PET GODINA ARKANA

Svetlana Ceca Veličković upoznala je Željka Ražnatovića Arkana u njegovom kampu za obuku njegove Garde u Erdutu, u oktobru 1993. godine.

Gospođa Ražnatović postala je u februaru 1995. na spektakularnoj svadbi o kojoj je, zbog rata koji je trajao, ali i zbog sujeta mladenaca, pričalo bukvalno pola svijeta.

Izvana idila, iznutra što batine, o čemu su svjedočili njihovi kumovi, što dizanje na pijedestal princeze, kako je ona tvrdila, trajala je do 15. januara 2000. kad je Arkan ubijen.

Taman kad otkrije tajne Arkanovog sefa, dva dana kasnije, ponovo će na sud: ona i zet joj Predrag Oćokoljić odgovaraju što su nekad 2007.

stri Lidiji, udatoj Oćokoljić, presuđeno je da su nezakonito uzele pare od prodaje 10 fudbalera Cecinog FK Obilić. Oćokoljićeva je dobila šest mjeseci, Ceca godinu, jer je osuđena i zato što je bez dozvole držala 11 pištolja. *Ostalo od Željka, nisam ja ni znala, niti se smela primaknuti sobi s oružjem u kući*, branila se Ceca 2003. kad se činilo da će *Sablja* posjeći i nju.

Osam godina kasnije priznala je da je ipak znala šta ima u podrumu, priznala da je muljala u fudbalu, pristala da *solidarno sa drugooptuženom* plati kaznu od milion i po eura u tri rate, pristala na godinu dana kućnog zatvora, pristala da se od te godine odbiju ona četiri mjeseca pritvora iz 2003. i... Da nije zaostalih Arkanovih dugova i da nije fudbalskih muljanja, danas bi žena bila pravosudno čista, neprikosnovena zvijezda i brižna majka dvoje tinejdžera. Dobro, i zla maćeha Mihajlu, Arkanovom sinu iz

prvog braka, ali to je druga priča. Druga priča je i žal bivših srbijanskih policajaca koji su 2003. istraživali i Cecino mjesto u *Zemunskom klanu* i drugim sličnim firmama koje su radile po Srbiji između 1990. i 2003. *Zemunac pokajnik Dejan Milenković Bagzi* tvrdio je da je Ceca znala da se priprema Đinđićevo ubistvo, da je pomagala u planiranju otmice vlasnika RTV *Pink Željka Mitrovića*, da *Zemuncu Dušanu Spasojeviću Šiptaru* nikad nije vratila posuđenih milion eura, pričalo se da je imala veze i sa otmicom *Stefana*, sina *Lepe Brene* i *Slobodana Živojinovića*...

Bilo je čak i nekih krivičnih prijava. Recimo, svi beogradski mediji su krajem novembra 2010. imali isti naslov priče sa bivšim šefom beogradske policije *Milanom Obradovićem*: *Ceca preobimna za pravosuđe*. A *Obradović* je tvrdio da je istraga 2003. bila dobro urađena, da su bili skupljeni dobri dokazi, a da se prijava dugo čekala

zbog preobimnosti predmeta. Šta ćeš, na Balkan došla demokratija, sa demokratijom pravni sistem u kojem se lako nagodiš sa tužilaštvom, pristaneš da te smjeste u vlastitu luksuznu vilu na jedno osam mjeseci, onda ti skinu narukvicu i hoćeš da budeš čist.

U međuvremenu zaboraviš prijatelje: danas Ceca tvrdi da *Legija* i *Luka Bojović* nikad nisu telefonirali sa njenog telefona. Pričala je to prošlog mjeseca, kad je svjedočila na suđenju *Bojoviću*, *Vladimiru Milisavljeviću Budali*, *Milošu Simoviću* i *Sretku Kaliniću* za ubistvo *Branka Jeftovića Jorge*. *Jeftović* je bio menadžer fudbalera *Nikole Lazetića* i, navodno, tražio svoj procenat od šest miliona za koliko ga je *Obilić* prodao *Fenerbahçeu* 2000. Kažu da je toliko došadivao *Ceci* da ga je *Bojović* 2004. ubio samo da joj ga skinu svrata. Tako je nekako, bar, to priznao *Kalinić* na početku suđenja. *Cecin* telefon je u priču uvela *Ivana Buha*, tadašnja *Jeftovićeva* djevojka, danas žena još jednog žestokog momka, *Ljubiše Buhe Čume-*

FUDBALER I PEVALJKA

Prvi zvanični i, mnogi će reći, jedini normalan momak *Svetlane Cece Veličković* bio je, krajem osamdesetih prošlog vijeka, nekadašnji fudbaler *Crvene zvezde* *Vladan Lukić*, nestašan, ali ni bližu toliko koliko su bili njegovi nasljednici. Veza je brzo pukla jer je *Ceci*, kako je ona sama priznala, *trebao neko ko može da joj se suprot-*

ta, koja je na suđenju ustvrdila da su sa tog telefona *Legija* i *Bojović* zvali *Jorgu* i *molili* ga da se skine *Ceci* svrata.

ČETIRI KILE, MAŠALA

Kako god, *Cvetak zanovetak* danas bi, izgleda, da svi zaborave sve: *Sude mi samo zato što sam ja Ceca*, kuka *Ražnatovića* po medijima pred svako pojavljivanje u sudu.

C v e - tak zanovetak je, inače, dvostruki simbol *Svetlane Veličk-*

KUKAVICA PRESUDILA

Profesionalnu karijeru *Svetlana Ceca Veličković* započela je, kako sama tvrdi, sa 14 godina. Estradne hronike pamte da je na svojoj prvoj turneji po Crnogorskom primorju zaradila nevjerovatnih ondašnjih 400.000 dinara.

- Novac smo doneli kući u velikom koferu i brojali ga čitavu noć. *Ceca* od tih para nije uzela ni dinar. Presudan momenat u *Cecinoj* muzičkoj karijeri bio je kada je snimila pjesmu *Kukavica*, koju su mnoge pevačice odbile, jer je bila izuzetno teška za interpretaciju - kaže tata *Slobodan*.

Novu 1991. dočekala je na svom prvom nastupu u inostranstvu, u Parizu, te godine bila je i prva estradna zvijezda koja se za srpske dobrovoljce uslikala u maskirnoj uniformi, te godine vrištala je *Ja nisam pobegla u svet. Nek se zna, Ceca Veličković je bila Srпкиnja i dalje je Srпкиnja!*

stavi, a ne da joj stalno povlađuje. Probala je to naći i kod zvezdarskog žestokog momka *Dejana Marjanovića Šabana* i nije uspjela.

- Nisam više mogao da izdržim. Tri meseca me je znojila - pričao je *Šaban*, sin poznatog arhitekta *Milutina Marjanovića*, koji je projektovao kupolu hrama *Svetog Save* na *Vračaru*. *Šaban* je ubijen 18. oktobra 1994. godine na Bulevaru revolucije u Beogradu...

ković, kako se Ceca zvala prije nego što je postala kraljica balkanskih crnih hronika. Tako joj je tepao tata *Slobodan*, mašinbravar iz *Prokuplja*, tako se zvao i njen prvi veliki album kojim je nekad davno prije rata zapalila cijelu tadašnju Jugoslaviju.

- Moj otac *Slobodan* i ja smo mnogo slični. Pitomi smo i veseli ljudi. Jedino smo agresivni kad je fudbal u pitanju. Volimo i pesmu i tu mi otac najviše pomaže. Uvek se nasmejemo kad sluša neku moju pjesmu na radiju ili TV, pa kaže *Evo, peva moja dalja rođaka iz Beograda* - pričala je nekad Ceca.

Ceci je danas 40 godina. Rođena je 14. juna 1973. u *Prokuplju*, pedantni biografi bilježe da je to bilo u četiri sata poslije podne, da je bila teška 4,25 kila i da je odmah imala prodoran glas.

- Porođaj je bio lak i normalan. Ime sam joj ja odabrala, jer je kum *Nikola Zelić* na listu stavio osam ženskih imena, a *Svetlana* je bilo poslednje. U *Žitorađi* je već bilo dosta *Jelena*, *Slavica* i *Biljana*, pa sam se ja odlučila za ime *Svetlana*. *Slobodan* i ja smo planirali da imamo četvoro dece. Kada je Ceca to jednom čula, rekla je što niste rodili četvoro, pa sve da ih vodim sa sobom u Beograd - pričala je *Lopušini* *Cecina* majka *Mirjana*, prosvjetna radnica iz *Žitorađa*.

Mirjanina mama, *Cecina* baka *Živana Marković* priča da je Ceca progovorila sa šest mjeseci, a da je prvu pjesmu, *Ajd svekrvo napolje*, otpjevala 1978. sa mamom na jednoj seoskoj priredbi. Od prvog honorara kupila je sebi šarenu haljinu i cipelice.

- Sanjala je i maštala da postane poznata pevačica. Još kao klinka, pre priredbi, provodila je po nekoliko sati pred ogledalom, doterujući se. U nastupima sa *Jovicom Vučkovićem*, iz *Lalinca*, zarađivala svoju prvu platu. Kada je bila u 7. razredu već je pred publikom nastupala sa *Bobanom Zdravkovićem*. Čuvam svaki isečak iz novina o njoj i srce me boli što nije imala detinjstvo. Dok su njene vršnjakinje bezbrižno živjele, ona je mukotrpno radila. Radila, zaradila i postala slavna - kaže njena mama.

Svetlana Veličković je voljela čitati knjige sestra *Bronte*, sa bodibildingom je počela u djetinjstvu, u školi je morala biti odlikašica jer je mama bila učiteljica, ali priznaje da je matematiku mrzila. Dobacila je do kraja srednje škole i po struci je poljoprivredno-veterinarski tehničar. Htjela je studirati glumu i biti glumica, ali... Fakultet nikad nije ni upisala, a škole koje je kasnije pozavršavala dovele su je tu gdje jeste. U čekaonice beogradskih sudova, sa jedne, te pred desetine hiljada slijepih fanova gdje god zapjeva, sa druge strane. ●

Konkurs BZK Preporod BUKVIČU ISAKOVIĆ

Bijenalna nagrada Alja Isaković za neobjavljeni dramski tekst, koju je BZK Preporod ustanovio 2004. godine, ove godine pripala je Amiru Bukviču za dramu *Igra sjena*. Igru sjena je žiri, u kojem su bili Zlatko Topčić, Vedad

Spahić i Nedžad Fejzić, jednoglasno izabrao među ukupno pet drama žanrovski raznolikih i neujednačenih književnih dometa, koje su stigle na anonimni konkurs.

„Bukvičeva drama se direktno referira na *Hiljadu i jednu noć* i priču o caru Šahrijaru, pred kojim Šeherezada umijećem pripovijedanja otkupljuje svaki novi dan života, jer on nevjeru svoje žene pripisuje cijelom ženskom rodu i iz osвете dovodi djevice u dvorsku ložnicu, a jutrom im presuđuje. Intertekstualno se igrajući se drevnim motivom knjige, koja jeste i svojevrsna pohvala čovjekovoj generičkoj potrebi za pričanjem priče, autor od egzistencijalne drame preživljavanja i poetičke drame pripovijedanja gradi, na klasičnom aristotelijanskom diktumu, tekst uzorne dramske strukture u kojem lica djelaju a ne pripovijedaju“, saopćeno je iz Preporoda.

(s. a.)

Time izabrao

HEMON MEĐU DESET

Knjiga *mojih života* Aleksandra Hemonu uvrštena je među 10 najboljih knjiga na engleskom objavljenih tokom 2013. godine po izboru novinara i kritičara magazina *Time*.

Hemonova posljednja knjiga je u izvornom izdanju izašla u SAD i Velikoj Britaniji u martu ove godine, a sastoji se od tekstova koje je ovaj Sarajlija naseljen u Čikagu objavljivao tokom proteklih 13 godina. Prevedena je na bosanski jezik ove jeseni.

Osim Hemonu, na listi su *The Selected Letters of Willa Cather* Andrewa Jewella i Janis Stout, *Falling Upwards* Richarda Holmesa, *Men We Reaped* Jesmyn Ward, *Going Clear* Lawrence Wrighta, *Five Days at Memorial* Sheri Fink, *Forty-One False Starts* Janet Malcolm, *The Bully Pulpit* Doris Kearns, *Goodwin Command and Control* Erika Schlossera i *Book of Ages* Jill Lepore.

Bh. film u Saint Louisu

OSTAVLJENI DOBRO PROŠLI

Ovogodišnji *Saint Louis International Film Festival* imao je i specijalni program u organizaciji University of Missouri St. Louis - 20 godina poslije, filmovi iz bivše Jugoslavije, *Duhovi prošlosti*, vizije budućnosti.

Selektoričica prof. dr. Rita Csapo-Sweet iz BiH je izabrali dva filma, dugometražni igrani *Ostavljeni* Adisa Bakrača i kratki igrani *Kako smo se igrali* Samira Mehanovića. Pored filmskog programa, obilježena je i 5. godišnjica od početka razmjene studenata i profesora između UMSL-a i Univerziteta u Sarajevu.

(s. a.)

Saying grace na aukciji

IZNENAĐEN I SOTHEYBY'S

Aukcijska kuća *Sotheby's* saopćila je da je slika *Saying grace*, američkog slikara Normana Rockwella, na kojoj se žena i dijete mole u jednom restoranu, prodana za 46 miliona dolara na aukciji u New Yorku.

Rockwell je rođen 1894. godine u New Yorku, 40 godina radio je za *Saturday Evening Post*, a umro je 1978.

Cijenom *Saying gracea* bili su iznenađeni i u *Sotheby'su* jer su očekivali da ona bude između 15 i 20 miliona dolara.

Roman Nedžada Ibrahimovića

INKAPSULIRANA TIJELA

Radoznalog i upućenog čitatelja prvi roman Nedžada Ibrahimovića *Inkapsulirana tijela* vješto vodi kroz svijet odrastanja, obiteljskih i drugih veza, sravnjivanja iskustava ljubavnih, onih oko smrti i mnogih drugih, smatra književnik i pjesnik Miroslav Mićanović.

Ibrahimovićev roman objavljen je *Buybookovoj* biblioteci *Savremena bh. književnost* i početkom decembra predstavljen je u Sarajevu.

Nedžad Ibrahimović je rođen u Tuzli 1958. godine i redovni je profesor na Univerzitetu u Tuzli, a objavio je knjigu putopisnih eseja *O poeziji, pticama i drugim varkama*.

(z. č.)

PREPORUKE Maja Zećo, glumica OBOŽAVAM

FILM: *Act Of Killing* (Čin ubijanja). Dokumentarni film o

masovnim ubistvima nakon vojnog puča 1965. u Indoneziji. Film koji se mora pogledati! Nadrealan, zastrašujući i moćan film! Film koji će vas dobro p(r)otresti!

KNJIGA: *Kradljivci ljepote*, Pascal Bruckner Bruckner. Knjiga jednog od najvećih savremenih filozofa, pisaca. Njegov pomenuti roman plijeni čitavom galerijom psiholoških

portreta. Obožavam ga.

CD: Nove trake benda *Chinawoman* sa nadolazećeg albuma su tako divne nježne i melanholične, sa prepoznatljivom dozom patosa. Savršeno! Mladi profesor matematike Feđa Šolak a.k.a. *Merakoon* novost je na domaćoj muzičkoj sceni i zato preporučujem da poslušate njegovu obradu klasika Lea Martina *Ima vremena za ljubav*.

PREDSTAVA: Na rubu svemira Marka Misića, Narodno pozorište Sarajevo. To je priča o svima nama, o našim

komšijama, ljubavima, porodicama.

WEB: www.tacno.net zato što je naš, uvijek aktuelan, zato što pišu veliki umovi sa naših prostora i zato što ste poslije čitanja njihovih tekstova osvježeniji, otvoreniji očiju i pametniji.

Jednominutni film

IVANIN PUT

Učenica iz Posušja Ivana Šušnjar osvojila je *Tommy* nagradu za film *Moj put* na Međunarodnom festivalu jednominutnog filma, održanom u Amsterdamu 30. novembra.

U konkurenciji 15 filmova iz cijelog svijeta *Moj put* nagrađen je u kategoriji *Autoportret*.

Osim u toj, filmovi su se takmičili i u kategorijama *Minut slobode*, te *Naopake*.

(s. a.)

FRIZIRANI PEARL HARBOR: AMERIKANCI I DANAS JAPANSKI NAPAD NA SVOJU BAZU NA HAVAJIMA SMATRAJU NAJVEĆIM PORAZOM U HISTORIJI (VII)

Grewa neće štedjeti

Bivši diplomata Frank Schuler i publicista Robin Moore prije 37 godina uzdrmali su američku politiku knjigom u kojoj tvrde da je State Department temeljito falsifikovao svoju ulogu u donošenju pogrešnih odluka koje su Japancima omogućile da 7. decembra 1941. uhvate na spavanju američku Pacifičku flotu i desetkuju je...

NEW YORK, N. Y., 25. KOLOVOZA 1942.

U iznajmljenom uredu na 19. katu iznad Grand Central Stationa Ben Stockton slušao je skupinu učenih antropologa kako drže predavanja njemu i drugim članovima Ureda za ratne informacije o finesama psihološko-ga rata protiv Japanaca.

Imao je sreće da je dobio posao, makar bio i degradiran. Frank Schuler bio je prebačen na beznačajan posao u Antiguu, a Cabot Coville izgnan na Filipine. Inače je život u ministarstvu gotovo bio normalan. Oni koji su se znali duboko klanjati, bili su sigurni na svome radnome mjestu. Neki su čak dobili unapređenje. Oni koji nisu imali sklonosti hipokriziji - kao Schuler i Coville - letjeli su.

Stockton je morao napustiti Department. Njegovu, u početku izvrsnu, radnu vezu sa podsekretarom Wellesom načio je Hamilton, spriječio Ballantine i naposljetku razbio Hornbeck. Njegova je karakteristika bila puna izraza kao što su "nametljiv", "nekooperativan", "neposlušna", "drzak" i "nestabilan". No, čini se da to nije ni najmanje smetalo Elmera Davisa, direktora OWI - Ureda za ratne informacije. Dapače. Njegov ured, objasnio je Stocktonu, zahtijeva nadarenost, a ne pokornost. Predsjednik Roosevelt naredio je da se taj ured osnuje 48 osam sati poslije napada na Pearl Harbor. Cilj mu je bio: pokrenuti najmasovniju propagan-

dnu kampanju u povijesti komunikacija. Za to je bila potrebna darovitost. Ropska poniznost - ne.

(...)

Poslije sastanka Stockton ode Javisu.

- Mogu li u tome dobiti kakvu pomoć?

- Kakvu? - upita Javis.

- Prilično dobro poznajem Japan.

No, mogao bih iskoristiti jednoga dobrog poznavaoa Japana iz State Departmenta.

- Koga? - nakon kraćeg razmišljanja upita Javis.

- Franka Schulera.

- Radije nekog drugog.

- Hej, pa Frank je izvanredan! - On je već dva puta bezuspješno pokušao ubaciti Schulera u OWI, ali je oba puta prijedlog bio odbačen.

- Taj jadnik beskorisno gubi dane na jednom otoku u Karibima. Neka dođe ovamo, šefe. Javis je znao za Franka Schulera. Kad ga je pokušao dobiti, iz State Departmenta su bile opaljane tolike antišulerovske rakete da se nije usudio upustiti u sukob.

- Radije nekoga drugog - ponovi.

- Želim Schulera. Nadaren je i mogao bi pomoći.

- Pazi, Bene. Dođi k sebi. Taj je Schuler neugodan. U ministarstvu je pao u nemilost i ne

želim se u to miješati. Moramo voditi rat i ne želim se prljati svinjarijama Ministarstva vanjskih poslova.

Stockton otvori usta da se usprotivi, ali ga šef ušutka rukom.

- Znam, reći ćeš da su mu podvalili. To nije moja stvar. Jedino znam da su neki glavešine stavili tvog prijatelja na led i da ga neće pustiti. I zato ne pričinjaj nepotrebnih problema.

- To nije zato što mi je prijatelj. To je samo...

Stockton se nije potrudio da završi rečenicu.

- Čuj, slažem se da bi ti dobro došla pomoć. Što misliš o ovom? - On pruži primjerak "New York Timesa" preko stola. Ben ga uzme i pogleda članak na prvoj stranici pri dnu:

"GRIPSHOLM" STIŽE DANAS SA 1500 IZBJEGLICA S ISTOKA"

- Cijela je naša tokijska ambasada na tom brodu. Među njima ćeš lako naći čovjeka koji ti je potreban. Idi onamo i pogledaj. Siguran

sam da će netko od njih pristati da radi s tobom.

Stockton na tren zaboravi Schulera. Njegova je memorija jurila spiskom ljudi koji bi se mogli nalaziti na tom brodu. Chip Bohlen, Ned Crocker i pet-šest drugih možda bi htjeli raditi na propagandi. Bila je to izvrsna zamisao.

Za pet minuta bio je kraj Grand Central stanice i hvatao taksi koji će ga odvesti u pristanište u New Jerseyju.

Švedski prekooceanski brod "Gripsholm" pristao je uz molo F u pristaništu New Jerseyja i mjere sigurnosti bile su vrlo stroge. Savezni policajci, agenti FBI, inspektori za imigraciju i naturalizaciju pomogli su lučkoj policiji da zadrže novinare i posjetioce. Nikakve bučne fanfare nisu pozdravile 1.451 putnika koji su bili vraćeni u SAD poslije japanske internacije u Tokiju i na Dalekom istoku. Mjeseci diplomatskih pregovora rezultirali su zamjenom osoblja i Amerikanci su na povratku kući preplivali 18.000 milja.

Nije bilo bučne dobrodošlice. Za javnost je proširena vijest da različite ustanove za zaštitu zakonitosti provode strogu istragu ne bi li među putnicima otkrili kakvoga ilegalnog došljaka. Ali to je bio samo dio pravog razloga za gotovo tajan povratak. Prije mjesec dana, na palubi "Drottningsholma", koji je do-

**frizirani
pearl harbor**

plovio sa sličnim teretom iz Evrope, FBI je otkrio nacističkog špijuna kojemu je u međuvremenu održano suđenje poslije kojeg je bio osuđen na smrt.

Pravi razlog strogog osiguranja i izostanka proslave bio je iznesen u luksuznoj dvorani na palubi "Gripsholma".

- Kako neće da me vidi. Pa to je smiješno! - glas ambasadora Josepha Grewa prekida se od ljutine i napetosti. Dr Stanley Hornbeck mahao je rukama signalizirajući bivšem ambasadoru da snizi glas.

- Ne pokušavaj me utišati, Stanley.

Stajali su usred predvorja iz kojeg se ulazilo u kabine. Grewova žena Alice čula je viku i provirila kroz vrata:

- Što se događa, Joe?

Grew se svlada i krene prema njoj:

- Ništa, draga. Završi pakiranje. Za nekoliko se minuta iskrcavamo. Ona se preko Grewova ramena nasmiješi Hornbecku i Hamiltonu:

- Toliko smo pretrpjeli. Nemojte previše mučiti ambasadora.

Dvojica muškaraca usiljeno se nasmiješe a Hornbeck odgovori.

- Nećemo, Alice. Samo poslovne stvari, kao uvijek. Tvoj je muž vrlo važna oso-

dili u nemogućim uvjetima.

- Joe - reče Hornbeck - sekretar zalazi u godine. Naš neuspjeh sa Japancima teško ga je pogodio. Najprije je, odmah poslije napada, iskalio svoj gnjev na Nomuri i Kurusu. Poslije se počeo pitati odakle mu pomisao da će moći spriječiti rat. Zatim je Robertsova komisija saslušavala okolo i u postupku protiv admirala Kimmela i generala Shorta pokazale su se tolike rupe da je počeo tražiti u Departmentu. Bio je previše iscrpljen da temeljito istraži stvar, ali je zaključio da je dobivao pogrešne informacije.

- Kakve pogrešne informacije? - protestirao je Grew. - Kako sam mogao znati? Kako je itko mogao znati? Zaista sam mislio da možemo nad-

SCHULER I MOORE

Frank Schuler, nekadašnji diplomatski službenik u Japanu i Washingtonu, sa mnogo je razloga prekapao dokumentaciju kongresnih komisija koje su 1945. ispitivale sramotnu neinformiranost u povodu japanskog uništenja Pearl Harbora.

Njegov kolega, publicist Robert Lowell Robin Moore Jr, također autor djela sa top-liste američkih bestselera, zdušno mu je pomogao u tom poslu.

Frizirani Pearl Harbor je knjiga - izazov krugu američkih političara i diplomata koji su izvanredno beskrupulozno zataškali svoju nesposobnost.

Ali Schuler i Moore otkrivaju još nešto: takva prikrivanja, u kojima kao zalog stoje životi miliona, moguća su i dalje...

ba.

Alice se smiri i povuče u sobu.

Vrativši se u sredinu predvorja, Grew upita:

- Što si mi htio reći?

Hornbeck protrlja obraz i osjeti da se nije obrijao. Vlakom je na brzinu krenuo iz Washingtona u New York po naređenju državnog sekretara. Morao je prenijeti Grewu da ga "Predsjednik za sada ne želi vidjeti". Žurba je bila potrebna da bi se to reklo Grewu prije negoli sretni predstavnike štampe i da kakvu izjavu da jedva čeka da se sretne sa predsjednikom.

- Za sada predsjednik nema u planu da sa tobom razgovara.

U Grewovim očima pojavi se ljutina i Hornbeck zaključi da je najbolje da odmah kaže sve. - A sekretaru je savjetovano da ti kaže kako će "nekoliko tjedana" biti zauzet.

Grewove se oči rašire, ali više ne od ljutnje. On stavi dlanove na sljepoočice. Odgega preko prostorije i teško pade u naslonjač. Hornbeck i Hamilton običu stolic i sjednu na sof.

- Zaboga, što se ovdje kod kuće događa?

Hornbeck pusti Grewa da se malo sabere.

- U ministarstvu je bilo prilično gadno, Joe. Predsjednik je ljut na nas zbog Dalekog istoka. Misli da smo ga prevarili sa Japanom.

- Čuj, Stanley, ta on bi morao znati da smo ra-

mudriti njihove militariste. Čak i poslije dolska Todža mislio sam da će on moći obuzdati militariste.

- Znam, naveo si to u jednoj depeši.

Grew pogleda Hornbecka i na njegovu se vratu pokaže poznati grč. Zatim plaho pogleda Hamiltona i reče:

- Možemo li razgovarati nasamo?

- Hoćeš reći - bez Maxa?

Grew potvrdi kimanjem glave.

- Nije potrebno. Max zna sve.

- On zna za pismo koje si poslao? Da sam se morao "pripraviti"?

- On to zna...

- Max - Grew duboko odahne - drago mi je što si s nama. Ne znam što bih ja ondje u Tokiju bez vaše pomoći.

- Hvala, gospodine ambasadore - odvrati Hamilton nehajno. On nije imao smisla za intrige, posebno ne za intrige koje bi ga mogle dovesti u nezgodnu situaciju. Ali kad si jednom u takvoj gužvi, teško se iz nje otmjeno izvući.

Grewu pade na um prava misao. On uzbuđeno ustade.

- Auto! Imate li moj automobil?

- Imamo - odvrati Hamilton.

- Je li ovdje? Ovdje na pristaništu?

- Ne, gospodine ambasadore - reče Hamilton neraspoloženo.

Grew je proveo posljednjih nekoliko tjedana u zarobljeništvu, dosadujući Washingtonu da mu se kupi novi lincoln zephyr. Odjeljenje za Daleki istok imalo je prečeg posla, ali je uz gubitak mnogo truda i nastojanja nabavljen zephyr za ambasadora.

- Zašto ne? - žalio se Grew. - Mislio sam da će biti ovdje. To zaista ne bi bilo teško. Najzad, ja sam ambasador i automobil mi...

- Poznato nam je - reče Hamilton.

- Dobro. Ako ima pravi tapecirung i ako je pogodna prava nijansa...

- Pusti do vraga automobil, Joe - prekine ga Hornbeck. - Imaš važnijih briga. Što si učinio s dokumentima u Tokiju?

Grew se vrati u stvarnost.

- "Frizirao" sam ih zajedno sa Geneom Doomanom.

- Još s nekim?

- I sa Penny Morton - potvrdi Grew.

Hornbeck pogleda Hamiltona.

- Ona je dobro odabrana. Vrlo pouzdana. Neka nastavi raditi sa Jane Barton i njih će dvije brzo srediti stvari.

- Jane Barton? - pitao je Grew.

- Ona je sa nama. Cijela stvar nije bila ni nama laka, Joe. Još smo daleko od završetka, ali sada je stvar već pod našom kontrolom. Ne možeš zamisliti u što se je sve bilo potrebno upustiti radi... kako da to kažem... "proučavanja", tako je, proučavanja nekoliko godina korespondencije.

- U što smo se upustili? - upita Grew. Hornbeck je mogao razumjeti Grewov stav; čovjek se vratio kući poslije internacije koja nije bila osobito ugodna i bio je do grla uvučen u posao koji čovjek prožet tradicijom i protokolom nije mogao smatrati uzornim diplomatskim poslom. Osim toga, Grew je upravo dobio pljusku od predsjednika. A bio je i istupljen.

No, Hornbeckovu je sućut uvjetovala svijest o vlastitom položaju i položaju desetaka drugih koji su donekle bili upleteni u akciju zataškavanja slučaja Pearl Harbor, koju je učinila potrebnom Grewova ambadorska glupost. Ako stvar pukne, sa njom bi u zrak mogli otići najbolji kadrovi američke diplomatske službe. Svi oni delikatni imuniteti, zaštita od štampe, od vojske, od nezalica u Kongresu koji misle da im sjedište u Capitol Hillu daje i *carte blanche* za uplitanje u vanjske poslove - svi ti imuniteti, koje se desetljećima uporno stvaralo, bili bi uništeni. Bilo je dovoljno neugodno što je Roosevelt mislio da može slobodno intervenirati u State Departmentu i imenovati jednog parazita iz Tennesseeja, kao što je Hull, da vodi ministarstvo. Ni podsekretar Welles sa svojim gusarima nije bio dobitak za diplomaciju. A u posljednje vrijeme Hornbeck je s užasom primjećivao jasne znakove neposlušnosti u srednjim redovima. Schuler i Coville bili su najizrazitiji primjeri. Ali s tim je ološem on mogao izići na kraj i diplomacija bi bila spašena. Samo da Grew nije sve potkopao.

- Štitimo sve ono u što tvrdo vjerujemo, Joe - započe Hornbeck glasom učitelja.

- Ne radimo ništa nemoralno. Samo se brijemo da naša zemlja ima neku budućnost na međunarodnoj sceni. Je li ti jasno što bi voj-

Iz Washington Posta - 22. lipnja 1946.

ČINJENICE O PEARL HARBORU NISU POTPUNE, KAŽE FERGUSON

Michigenski se senator nada da će diplomate iznijeti i svoju verziju priče.

Associated Press,

Senator Ferguson jučer je izjavio da bi State Department morao dopuniti izvještaj Kongresu o Pearl Harboru "diplomatskim činjenicama".

Ferguson je rekao da je siguran kako Zajednički komitet, koji je sinoć izvijestio o svojim nalazima o porazu od 7. prosinca 1941. nije raspolagao svim informacijama, na koje javnost ima pravo, o međunarodnim pregovorima što imaju veze s istragom.

Ali je michigenski republikanac izjavio i da je šestomjesečno saslušavanje obavljeno samo onoliko koliko je to bilo u moći kongresnog komiteta. On ne vidi izgleda za njegovo obnavljanje u bližoj budućnosti, kako je izjavio reporteru.

(Ferguson je potpisao izvještaj manjine koja se ne slaže sa većinom u pitanju o tome tko je krivac za Pearl Harbor i stupidnu nespremnost SAD da se suoče sa ratom za teritorije na Pacifiku.)

Izvještaj manjine, koji je potpisao i senator Brewster, tvrdi da je "cijelo pitanje je li ili nije bilo moguće izbjeći rat pravom diplomatskom akcijom i tako spriječiti tragediju u Pearl Harboru ostalo uglavnom neispitano".

"Ne bismo htjeli da narod i povjesničari pomisle da smo raspolagali svim činjenicama" - izjavio je Ferguson. Čitajući taj novinski izrezak i seriju članaka o aferi Watergate, Schuler je odlučio da napiše knjigu o aferi koja je za američku naciju značila mnogo više nego što će čak samo profesionalnim povjesničarima značiti Watergate. Tu knjigu upravo ste pročitali.

ska uradila kad bi se dočepala te stvari? Ona bi nas razbila i naša diplomacija bi u desetljećima koja dolaze bila u rukama admirala i generala. Vanjska bi se politika planirala u ministarstvu rata i provodila na bojnopolju. Oni su kao slonovi među kristalnim vazama.

- Imaš pravo - reče Grew oduševljeno. - Zato je toliko važno da se sretnem sa predsjednikom.

- Prokletstvo! Od toga nema ništa i gotovo.

- U redu, Stanley, ako ti tako kažeš - splasne Grew.

Hornbecku odlakne. Pobjedio je.

- Taj stari bogalj Roosevelt došao je i otići će tiho, ali Department mora ostati. Naša je dužnost da ostanemo neokaljani. Tebi je mjesto u povijesti osigurano. Bit ćeš poznat kao čovjek koji ih je opomenuo. A političari će biti krivi što to nisu razumjeli. Vojska je već dobila svoje zbog propusta. Nije bila tvoja greška što vojska nije odbila napad. Razmisli, čija je to bila greška?

Grew je nekoliko trenova razmišljao. On je bio siguran:

- Ne smijemo ih previše oštro napasti. Ipak, mogli bi biti nešto jasniji.

- Ne misli na to. Učinili smo što smo mogli. Samo pamti. Političari i oficiri su to zakuhali. Neka izvrše kolektivno samoubojstvo ako im to godi. Učinili smo sve što je bilo u ljudskoj moći, a to naša arhiva i pokazuje.

- Jesi li u to potpuno siguran? Mislim na arhivu.

- Joe, o tome znaš isto toliko koliko i ja. Znaš kako pisana riječ lako laže. No, greške se mogu ispraviti, i to ti je poznato. Ispravljamo izvještaje kako bismo zaštitili Department i obavili smo izvrsno taj posao. Nemaš se čega bojati ako si i ti obavio svoj dio posla.

- Sa Doomanom sam učinio sve što se moglo

prije odlaska iz Japana. Promijenili smo i dijelove dnevnika. Ali ne previše.

Hornbeck se nasmiješi:

- Joe, Mack Priest pregledao je kopiju tvog dnevnika. Valja mijenjati više od tvog "ne previše".

- Priest? Što on zna? Kako se on može ugravati u moja razmišljanja?

- Moraš mi vjerovati, Joe. Priest je bio najbolji čovjek kojeg sam imao. On je upravo stigao iz tvoje ambasade; poznaje problem. Ne brini, on je pod mojom kontrolom.

Odsutno, kao da izvlači neko neugodno sjećanje, Grew promrmlja:

- I Dooman je htio više toga izmijeniti, ali mu nisam dopustio. Ima stvari koje se jednostavno ne mogu mijenjati; previše su važne.

- Jedina je važna stvar naša budućnost, Joe - podsjeti ga Hornbeck. - Suoči se sa time. Učinit ćemo ono što moramo. Ako se dnevnik mora mijenjati, mijenjat će se.

Grew je nekoliko minuta sjedio njišući glavom naprijed-natrag. Hornbeck postade nestrpljiv: Grew je uskoro morao sići sa broda. Zato on ljutito reče:

- Što to, do vraga, znači?

- Nećemo moći mnogo mijenjati.

- Zašto?

- "Collier's Magazine" zamolio je da štampa dijelove iz mog dnevnika.

- Što?

- Dobio sam telegram kad smo pristali u Rijui. Obećao sam da ću dopustiti objavljivanje serije odlomaka.

Hornbeck ponovi svoj "Što?"

- Razgovarat će sa mnom kad se iskrcam. Naradio sam Doomanu da složi zapise kako bi ih pokazao uredniku.

- Zaboga!

Grew se nelagodno meškoltio u naslonjaču.

- Gospodo, ima stvari koje se moraju reći narodu ove zemlje. Imam obaveza prema našoj naciji, dužnost prema povijesti. Vama je jasno gdje će takva poruka biti najbolje iznesena? "Collier's Magazine" prava je tribina za moje riječi.

- Dakako, gospodine ambasadore - Hamilton je jedva izgovarao riječi - vi se šalite?

- Ne razumijem na što ciljate, Max - odsiječe Grew. - Ja i Gene Dooman veoma smo naporno radili. Promijenili smo bilješku o upozorenju peruanskog ambasadora na Pearl Harbor, a promijenili smo i desetak drugih tema. Ne smatram da je potrebno učiniti više od toga. Ne zaboravite da su moji zapisi povijest.

Hornbeck skoči sa sofe i počne koračati po predsoblju. Ne obazirući se na Grewove posljednje riječi, on upita:

- Što si dogovorio?

- Na doku imam sastanak sa njihovim urednikom - hvalio se Grew. - Dat ću mu važne dijelove dnevnika. Navečer ćemo zajedno večerati. Mislim da je to ispravno.

- Joe, ti si neuravnotežen! - počeo je vikati Hornbeck. - Neće biti nikakvog sastanka! Nećeš ništa dati!

- Ali obećao sam!

- Onda moraš prekršiti obećanje. Nađi izgovor. Moramo najprije razmisliti što ćemo im dati.

- Ali, njima se žuri.

- Morat će čekati.

- Ako inzistiráš - slegne Grew ramenima.

Na putu prema mostu za iskrcavanje Hornbeck prišapne Grewu:

- Reci uredniku "Collier'sa" da ćete razgovarati za nekoliko dana. Do tada ćemo završiti glavninu posla. U redu?

Grew kimanjem glave potvrdi da je razumio. Kad su stigli na dno mosta Hamilton stigne Grewa i uruči mu neki papir ispisan na stroju.

- Što je to? - upita Grew nestrpljivo.

- Nisam imao vremena da vam to uručim u kabini, gospodine ambasadore. Ovdje imate smjernice za vašu izjavu novinarima.

Grew na brzinu pročita dokument:

- Kako se usuđujete predložiti ovako nešto?

- To nije od mene, gospodine ambasadore. To je naređenje Bijele kuće. Želi se da vaše izjave budu unutar ovih smjernica. To je naređenje.

Grew ponovno pročita poruku.

- On me zaista mrzi, zar ne, Maxwelle?

Maxwell Hamilton pogleda u prljavi beton doka i pokuša izbjeći odgovor na pitanje.

- Max?

Hamilton digne pogled. Nije se mogao prisiliti da progovori. Samo je kimnuo glavom. Grew se ukoči i krene dalje. Uđe u limuzinu i doveze se do kraja doka gdje su ga iza jedne ograde čekali novinari.

Hornbeck i Hamilton gledali su za Grewom.

- Neće ga štedjeti - reče Hamilton.

- Neće štedjeti nikog od nas, Maxe. Samo, nadam se da je dovoljno pametan da se ne približuje predsjedniku. Moglo bi završiti nečim što se još nije dogodilo u povijesti: da predsjednik nekoga ubije.

(kraj)

OSVRĆEMO SE MI, VJERUJ, NIJE MI LAKO

Hvali dan kad sunce zađe

Tibor ne šara, računa. Evo je izračunao, kad se naši lideri riješe Sejdića i Fincija, morat će promijeniti ugao ulaska u EU i sagnuti se za 90 stepeni. A ja sam i bez papira i olovke izračunao da mi ćemo u EU kad Hrvatskoj zatreba još parkirališta

PIŠE: Asaf Bećirović

EUTANAZIJA: Evo smo raspravljali o tome treba li pse lualice eutanazirati ili ih smještati u azil? Komšija je s pika bio za eutanaziju. Priča, napalo ga u jedan iza ponoći šest avlijanera. Jedva se odbranio.

Ja sam, pak, bio za udomljavanje pasa lualica, a protiv azila. Naime, posjetio sam azil u Prači i zaključio da nema veze s azilom, no s koncentracionim logorom.

Prijatelj sa posla priča kako njegov tetak, direktor javne firme, misli da je jako uticajan. I ima psa.

"I kad god hoće provjeriti koliko je stvarno uticajan, pokušava nešto psu narediti. Al' ga pas ne jebe ni dva odstoj!", rekao je. Kako se priča o psima razvijala, zaključili smo da, ako se dobro izdresira, čovjek može biti najbolji prijatelj psa. Osim toga, kako bi potpuno uživao u društvu psa, čovjek psa ne bi uopšte trebao pokušavati učiti da liči na čovjeka.

Nego se čovjek treba otvoriti prema mogućnosti da djelimično postane pas.

Uzgred, moja tetka ima scēne. Voli ga više nego išta. Njen je cilj u životu, tako barem ona kaže, da bude tako dobra kao što njen pas misli da jeste dobra.

KORIDOR: Otišao tako jednom naš političar kod svog poslovnog partnera u Tursku. Vidi, živi mu partner u neviđenom luksuzu. I pita ga ovaj naš kako je sve to uspio steći?

"E, vidiš onaj most", pitao je našeg političara. "Vidim!", odgovori naš političar.

"Most je trebalo da bude širok 15, a ja ga napravio širokog 10 metara i od onih para za pet metara razlike je sav ovaj luksuz!", objasni Turčin.

Sljedeće godine dođe Turčin u posjetu ovom našem političaru. Ima Turčin šta vidjeti. Živi ovaj naš političar k'o bubreg u loju.

"Kako si za godinu sve ovo uspio steć?!", zanimalo ga je.

"Vidiš li tamo onu dionicu autoputa?", pitao ga je naš frajkan.

"Ne vidim!", rekne Turčin.

"Eeeee!", uzvratil frajkan.

PRAG: Ne možeš ti novine prelistat i kafu na miru popit, pa to ti je.

Taman se zadao, čitao Jutarnji, kad evo Tibora. Dosadan k'o proljev. I ne pita, sjeda, uzima novine, čita, komentariše.

Veli, znam li koja je razlika između naših političara i lopova? Kažem da ne znam, da nisam razmišljao o tome.

"Nikakva! Lopov je lopov. Samo što smo političare mi birali, a lopovi biraju nas!", mudro će Tibor.

Potom su na red došli lideri šestorke. Pročitao Tibor, ništa se u Pragu nisu dogovorili. Kontam, fala Bogu pa Jutarnji nije puno o tome pisao, nego samo zabilježio.

Al' Tibor se odmah prihvatio Fincija i Sejdića. I počeo nešto črčkat po papiru. Zanimalo me, pitam šta šara?

"Ne šaram, računam. Evo sam izračunao, kad se naši lideri riješe Sejdića i Fincija, morat će promijeniti ugao ulaska u Evropsku uniju i sagnuti se za 90 stepeni. Tako matematika kaže!", objasnio je i nastavio črčkat po papiru.

Potom otišao. A ja sam i bez papira i olovke izračunao da mi ćemo u Evropsku uniju kad Hrvatskoj zatreba još parkirališta.

SIROTIJA: Nakon Tibora, za sto se pristavio Krle. Odmah se počeo hvaliti.

Povećali mu platu, na prodaji auta, kojeg je

kupio za šest, zaradio hiljadu i pol KM, na kladionici dobio 70 KM, pa je za te pare kupio džemper na sniženju, jeftino će mu obiti keramičke pločice u kupatilu, sin položio anatomiju...

"Odavno nisam imao ovako dobar dan!", rekao je.

"Dan se, Krle moj, hvali poslije zalaska sunca!", rekao sam mu.

Onda smo oba krenuli kući. Na putu do svoje kuće Krle je udijelio jednom, pa drugom..., četvrtom siromahu. Po kovanicu.

"Da ne pretjeruješ?", pitam ga.

"Ma jok! Ko sirotinji dijeli, Bogu pozajmljuje. Osim toga,

provjeravam jesam li dobar čovjek pa pomažem onima koji mi ne mogu uzvratiti!", rekao je Krle.

I postidio me. Ja, eto, nikom ništa nisam udijelio na putu od kafe do kuće.

MAGLA: Čini je bezbroj sitnih vodenih kapljica koje ne vidimo golim okom, a lebde u zraku. Kada ne vidimo predmete na udaljenosti manje od jednog kilometra, govorimo o magli, a kada je

vidljivost smanjena na ispod dva kilometra - o sumaglici.

Magla nastaje kada je zrak jako zasićen vlagom, blizu 100 posto. Kako zrak tada ne može primiti još više vlage, vodena para se pretvara u sitne lebdeće kapljice vode u zraku i postaje vidljiva - kao magla.

Proces nastanka magle isti je onaj koji omogućava i stvaranje oblaka, tako da je magla ustvari "oblak" u blizini tla. Tako jedan oblak može u nizinama biti doživljen kao običan oblak, a u planini iznad te nizine kao gusta magla. Najgušća je i najviše se rasprostire prije zore, nakon noći, kada se tlo jače ohladi.

Kada izađe sunce, ukoliko toplina dospje do tla i zagrije ga, kapljice brzo ispare i magla nestaje. Maglu u našoj zemlji najčešće srećemo u Sarajevu. ●

www.klix.ba/vijesti
saznaj više

Europe's
Best Airline*

A STAR ALLIANCE MEMBER

Turkish Airlines
vas vodi
u **Brazil.**
Uživajte u
zemlji sambe.

Turkish Airlines leti u najviše država na svijetu.
Više nego bilo koja druga aviokompanija.

*U 2013. godini Turkish Airlines je izabran od strane Skytraxa kao "Najbolja aviokompanija u Evropi".

turkishairlines.com